

Glijbaan of touwladder

Onderzoek naar het belang van de juiste
begeleiding aan (hoog)begaafde leerlingen
op de basisschool

Door Angela van der Last-Kuijpers

Studentnummer: 2151521

Master Special Education Needs (M SEN)

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Leerroute: Intern begeleider

Begeleid door: Petra Kerstens

Juni 2012

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	6
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling	8
Doel onderzoek	10
Onderzoeksvraag	10
Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing	11
Wat is hoogbegaafdheid?	11
Het Triadisch model van Renzulli en Mönks (1985)	11
Het model van Gagné (1985)	12
Het Multifactorenmodel van Heller (1992)	12
De constructivistische visie van Span en Nelissen (2000)	13
Kenmerken en leereigenschappen van hoogbegaafdheid	14
Tegen welke problemen lopen hoogbegaafde leerlingen aan en wat biedt het huidige onderwijs?	14
Hoofdstuk 3: Opzet van het onderzoek	17
Onderzoeksvraag en deelvragen	17
Bronnen	18
Methodiek	19
Vragenlijst	19
Interview	19
Bestaande materialen	20
Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten	21
Vragenlijsten	21
Leerkrachten	21
Ouders	22
Leerlingen	24
Ouders oud-leerlingen	27
Oud-leerlingen	28
Scholen voortgezet onderwijs	29
Bestaande materialen	30
Tevredenheidsspeiling (2009-2010)	30
Studiemiddag 18-01-2012	31
Websites voortgezet onderwijs	31

Hoofdstuk 5: Conclusies	32
Conclusie deelvragen	32
Wat bieden wij (hoog)begaafde kinderen momenteel op school aan?	32
Hoe ervaren leerlingen, ouders en leerkrachten de begeleiding op onze school?	33
Wat zijn de ervaringen van oud-leerlingen en ouders over de begeleiding op onze school en op het voortgezet onderwijs?	33
Wat biedt het voortgezet onderwijs aan begeleiding voor (hoog)begaafde leerlingen? ..	34
Zijn er adviezen vanuit het voortgezet onderwijs richting onze school, met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?	34
Conclusie onderzoeksvraag.....	35
Aanbevelingen.....	35
Signaleringsinstrument.....	35
Opnemen in het schoolbeleid	36
Begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen.....	36
Aanschaf verrijkmateriaal.....	36
Waardering en beoordeling verrijkmateriaal	37
Wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige Interne Begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?	37
Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek	38
Reflectie op het verloop van het onderzoek	38
Mijn leerpunten en de betekenis voor mij als professional	39
Nawoord	41
Literatuurlijst:.....	42
Bijlage 1: vragenlijst leerkrachten.....	44
Bijlage 2: vragenlijst ouders.....	48
Bijlage 3: vragenlijst leerlingen	51
Bijlage 4: Interview oud-leerlingen en hun ouders	55
Vragen die ik bij de oud-leerlingen aan bod wil laten komen:	55
Vragen die ik bij de ouders van oud-leerlingen aan bod wil laten komen:	56
Bijlage 5: Interview Voortgezet onderwijs	57
Vragen die ik bij beide scholen aan bod wil laten komen:.....	57
Vragen naar aanleiding van de schoolgids:.....	58
Bijlage 6: vragenlijst leerkrachten ingevuld.....	59
Bijlage 7: vragenlijst ouders ingevuld.....	63
Bijlage 8: vragenlijst leerlingen ingevuld	70

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op het begeleiden van (hoog)begaafde leerlingen op de basisschool. Op de basisschool redden deze leerlingen het met weinig inzet, ze nemen gemakkelijk de trap omhoog. Maar op het voortgezet onderwijs blijken ze het dan niet te halen, ze glijden dan af naar een lager niveau. In de praktijk blijkt dit vaak voor te komen. Wat wij ze op de basisschool aanbieden moet een basis zijn voor hun toekomst. Het moet een begin zijn van een touwladder waar ze, misschien wat wiebelig, op verder kunnen tot hun top bereikt is. Het moet een doorgaande lijn zijn, met misschien af en toe even stil staan om daarna weer steviger verder te kunnen.

Mijn onderzoeksvraag is daarom als volgt:

- Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Aan deze onderzoeksvraag zijn een aantal deelvragen gekoppeld die leiden naar het antwoord. ~~op mijn onderzoeksvraag.~~

In de beginfase van mijn onderzoek heb ik mij verdiept in de theorie om meer te weten te komen over het begrip (hoog)begaafdheid. Wanneer is volgens de literatuur een kind (hoog)begaafd? Hier blijkt geen eenduidige definitie voor te zijn. Wel zijn er verschillende visies die aangeven wanneer je kunt spreken van (hoog)begaafdheid. Hoewel iedere (hoog)begaafde leerling uniek is, zijn er volgens de theorie bepaalde kenmerken en leereigenschappen die bij (hoog)begaafde leerlingen horen.

Daarna heb ik bestudeerd tegen welke problemen (hoog)begaafde leerlingen aanlopen en wat het huidige onderwijs ze biedt. Omdat deze kinderen vaak makkelijk door de leerstof heen komen, kunnen zij een gebrek aan doorzettingsvermogen ontwikkelen. We kunnen op school ook te maken krijgen met onderpresteerders. Het huidige onderwijs biedt diverse methodes om beter aan te sluiten bij de vermogens en behoeften van hoogbegaafde leerlingen.

Na de literatuurstudie heb ik gekeken welke onderzoeksvormen ik wilde hanteren. Ter verhoging van betrouwbaarheid en validiteit is gebruik gemaakt van triangulatie in bronnen en onderzoeksmethoden. De thematiek wordt hierdoor van meerdere kanten bekeken.

De uitkomsten van deze informatie zijn geanalyseerd en daarna met elkaar en met de theorie verbonden. De resultaten en conclusies leiden, voor mijn school, tot de volgende aanbevelingen :

- Het is belangrijk dat we (hoog)begaafdheid van leerlingen vroegtijdig signaleren
Daarvoor is een goed signaleringsinstrument noodzakelijk.
- Onze visie op het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen opnemen in het schoolbeleid.
- De begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen moet vooral gericht zijn op het leerproces. Hiervoor zijn deskundige begeleiders op het gebied van (hoog)begaafde leerlingen nodig.
- Er moet voldoende verrijkingsmateriaal aanwezig zijn op diverse gebieden.
- Het werken met dit materiaal moet gewaardeerd en beoordeeld worden.

Naast deze aanbevelingen voor mijn school, wil ik mij als toekomstige interne begeleider in zetten voor deze leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten. Dit doe ik door deze aanbevelingen onder de aandacht te brengen bij mijn team en samen met hen tot uitvoer te brengen.

Zo krijgen onze (hoog)begaafde leerlingen de kans om de touwladder te beklimmen die hen leidt naar de top die ze willen bereiken.

Inleiding

In 1983 ben ik afgestudeerd aan de Pedagogische Academie. Bij gebrek aan banen in die tijd en later door het krijgen van kinderen heb ik tot 1999 niets met mijn diploma gedaan. In 1999, toen mijn jongste zoon naar school ging, begon het weer te kriebelen en heb ik een herintrederscursus gedaan. Dit was vooral om mijn onzekerheid die ik had betreffende mijn pedagogische en didactisch handelen te overwinnen. Sinds 2001 werk ik met heel veel plezier op een openbare basisschool. Ik ben nog altijd erg blij dat ik deze stap gezet heb. In 2010 ben ik begonnen aan de opleiding Master Special Education Needs (M SEN). In het begin heb ik mij vaak afgevraagd of dit wel een verstandige beslissing was. Op mijn leeftijd terug in de schoolbanken. Wat vooral erg nieuw voor mij was, was het schrijven van reflecties. Steeds maar weer terugkijken naar je eigen handelen. Maar wat in het begin erg onwennig was blijkt nu een vanzelfsprekende manier van kijken en leren. Ik heb veel geleerd tijdens deze opleiding. Veel theorie maar vooral ook leren kijken naar jezelf en naar anderen, om je van daaruit verder te ontwikkelen.

Voor mijn praktijkonderzoek heb ik gekozen voor het thema (hoog)begaafde leerlingen omdat deze leerlingen in mijn ogen nog veel te kort komen in het reguliere basisonderwijs.

In mijn persoonlijke omgeving heb ik te maken met een zoon die hoogbegaafd is (IQ=152). Op de basisschool bleek eind groep 1 dat ze niet wisten wat ze hem in groep 2 nog konden aanbieden, vandaar het advies om hem vervroegd naar groep 3 te laten doorstromen. De volgende jaren heeft hij zonder veel inspanning doorlopen. Er was op dat moment geen sprake van verdieping of verbreding voor onze zoon. Op het gymnasium heeft hij het eerste jaar gewerkt aan een verbredingsproject. In het tweede leerjaar werd het voor hem moeilijk om gedisciplineerd met de gegeven vrijheid om te gaan. Vanaf het derde jaar moest er geleerd worden, dit was erg moeilijk voor hem. Het gymnasium halen, bleek toen een moeilijkere opgave dan je zou verwachten van een kind met zo'n hoog IQ.

Tijdens bijeenkomsten van Pharos (een vereniging van en voor ouders van (hoog)begaafde kinderen) bleek dit geen geval op zichzelf te zijn. Pharos zegt op haar website: "dat de bestaansgrond van Pharos mede gelegen is in het feit dat kinderen door onbekendheid en onbegrip (soms) ernstig in de knel (kunnen) komen" (Pharos, 2012).

Op de basisschool waar ik werk, wil ik deze leerlingen graag helpen. Ik ben daarom op zoek gegaan naar andere manieren om deze leerlingen te helpen. Hierbij gebruik makend van de ervaring die ik heb met mijn eigen zoon. Maar ik vind dat ik nog te weinig kennis bezit van (hoog)begaafde leerlingen om hen daadwerkelijk goed te kunnen begeleiden. Dit is ook de

reden dat ik in 2010 een lezing heb gevolgd over hoogbegaafdheid van Eleonoor van Gerven en dit schooljaar drie cursusmomenten van Weer Samen Naar School, land van Cuijk (WSNS) over hoogbegaafdheid. Daarnaast willen we als school graag een passende plaats bieden aan deze leerlingen. Hiervoor is een goed beleid nodig waar het hele team achterstaat. Om tot een goed beleid te komen, is gedegen onderzoek nodig. Dit is dan ook de reden dat ik mijn praktijkonderzoek wil richten op deze groep leerlingen op mijn eigen basisschool.

Het doel dat ik met dit praktijkonderzoek heb, is er achter komen wat (hoog)begaafde leerlingen op onze school nodig hebben aan begeleiding. Daarnaast wil ik mij, met de opgedane kennis en de conclusies die uit dit onderzoek voortkomen, inzetten om een protocol te schrijven voor (hoog)begaafde leerlingen voor onze basisschool. Zodat wij als basisschool op de juiste manier tijd en aandacht kunnen geven aan deze leerlingen.

Om dit doel te bereiken is het belangrijk om alle geledingen te laten meedenken en -praten. Leerkrachten die de begeleiding in praktijk moeten brengen, ouders die goed weten wat hun (hoog)begaafde kind nodig heeft om zich te ontwikkelen en natuurlijk de (hoog)begaafde kinderen zelf. Zij weten als geen ander waar zij behoefte aan hebben en waar zij op vast lopen. Het is belangrijk bij het stellen van conclusies om al deze geledingen aan te horen, zodat er vanuit meerdere oogpunten naar deze leerlingen gekeken wordt. Daarnaast is het belangrijk om verder te kijken, want de meeste problemen vinden pas plaats na de basisschool (Kieboom, 2004). Dus ook (hoog)begaafde leerlingen en de ouders van (hoog)begaafde leerlingen die onze basisschool al verlaten hebben, betrek ik in mijn onderzoek. De laatste groep die ik bij dit onderzoek betrek zijn scholen voor voortgezet onderwijs. Zij kunnen vertellen waar deze leerlingen tegen aanlopen en mogelijk adviezen geven richting onze basisschool.

Het onderzoeksverslag heeft een duidelijke opbouw:

- In hoofdstuk 1 laat ik zien hoe ik tot mijn onderzoeksvraag gekomen ben.
- Hoofdstuk 2 bestaat uit een theoretische onderbouwing van mijn onderzoek.
- In hoofdstuk 3 geef ik aan welke methode en middelen voor mijn onderzoek gebruikt worden. Hierin is ook te lezen hoe ik tegemoet kom aan validiteit en betrouwbaarheid.
- Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de data die ik verzameld heb.
- De conclusies en aanbevelingen die ik doe ten aanzien van mijn onderzoek licht ik in hoofdstuk 5 toe.
- Tot slot evalueer ik het onderzoek in hoofdstuk 6. Ik blik hier terug op het procesverloop en mijn eigen leerpunten tijdens dit onderzoek.

De bijlagen waarnaar ik in mijn verslag verwijs, zijn achter het verslag opgenomen.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

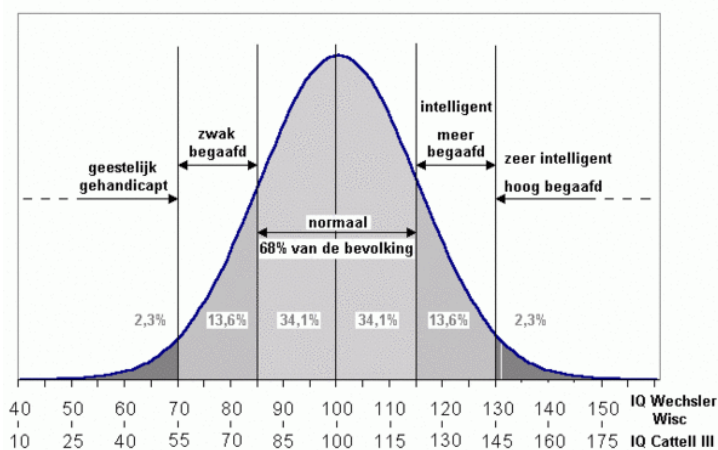
In de onderwijswereld wordt veel over het thema ‘passend onderwijs’ gesproken. Het gaat dan vooral om het vinden van een passende plaats voor álle kinderen. Op onze school hebben wij als onderwijsteam bij het opstellen van het zorgprofiel bekeken voor welke kinderen:

- wij een passende plaats op onze school hebben;
- wij een andere passende plaats (school) moeten zoeken;
- wij graag op onze school een passende plaats zouden willen hebben, maar daar op dit moment nog te weinig specialisme voor bezitten.

Hieruit bleek dat wij als school graag (hoog)begaafde kinderen willen helpen, maar dat het ons ontbreekt aan gespecialiseerde leerkrachten op dit gebied. Daarbij komt de vraag op: “Hebben deze kinderen wel gespecialiseerde leerkrachten nodig?”

“Tot op de dag van vandaag hebben mensen die te maken krijgen met hoogbegaafdheid af te rekenen met de luxe gedachte die Terman¹ ooit als hypothese formuleerde: een slim kind is een succesgarantie voor de toekomst. Of, met andere woorden, met zo’n intelligent kind kan het niet anders of alles gaat vanzelf” (Kieboom, 2007, p.19).

Op de curve van Gauss is te zien dat een (hoog) begaafd kind net zover van het gemiddelde kind afwijkt als iemand met een IQ van 70.

Figuur 1: Curve van Gauss (Pharos, 2012)

¹ Lewis Terman , een Amerikaanse wetenschapper . Hij liet een selecte groep kinderen (Terman's kids) vanaf 1920 volgen om zijn basishypothese 'gegarandeerd succes op lange termijn' te bevestigen. In 1957 was duidelijk dat deze hypothese niet bevestigd kon worden (Kieboom 2007).

“Wie het zo zuiver durft te bekijken, zal wellicht al beter kunnen aanvaarden dat het misschien niet eenvoudig is om je, met een IQ dat zover afwijkt van het gemiddelde, al is het naar boven toe, zonder slag of stoot aan te passen aan het gewone onderwijs”(Kieboom, 2007 p. 45). Het zijn net zo goed zorgleerlingen als de leerlingen die aan de andere kant van de Gauss curve zitten.

De afgelopen jaren is er meer aandacht gekomen voor het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen, zowel in het onderwijsveld als in het beleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In 2006 heeft het Landelijk Informatiepunt Hoogbegaafdheid van het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum (CPS) samen met Stichting Leerplanontwikkeling Nederland (SLO) in opdracht van het ministerie van OCW onderzoek gedaan naar de doorgaande lijn van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen (Boer et al. 2006). In 2008 is er door de Inspectie van het Onderwijs een eerste, beperkte verkenning geweest naar de stand van zaken met betrekking tot onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen en in 2010 heeft dit onderzoek een vervolg gekregen (Inspectie van het Onderwijs, 2010).

En hoe zit het met de leerlingen op onze basisschool? Bieden wij op onze basisschool deze leerlingen voldoende aan om het vervolgonderwijs zonder problemen af te kunnen maken? Sinds twee jaar maken wij gebruik van de routeboekjes voor rekenen van SLO en sinds vorig jaar gebruiken wij ook de SLO routeboekjes voor taal. Leerlingen die hoog scoren op de CITO toetsen (leerlingen die met hun score boven de A- curve uitkomen) krijgen deze boekjes aangeboden. Hierdoor krijgen deze leerlingen met minder herhalingen te maken en krijgen meer tijd voor ander werk. Maar hebben wij hiermee wel alle (hoog)begaafde leerlingen gesignaleerd? Hoe zit het dan met de onderpresteerders? En wat bied je deze leerlingen als verrijkingstof aan en hoe begeleid en controleer je ze? Op dit moment is iedere leerkracht zelf bezig om voor deze leerlingen extra materiaal te zoeken (in samenwerking met de interne begeleider) maar een duidelijke doorgaande lijn ontbreekt. Er is bij ons op school geen beschreven beleid op het gebied van hoogbegaafde leerlingen. Hierdoor wordt er ook niet of te weinig geëvalueerd.

En hoe zit het met de overstap naar het voortgezet onderwijs? Hebben wij deze leerlingen voldoende aangeboden en begeleid om een goede voortgang te behouden in hun schoolloopbaan? En wat hebben deze leerlingen eigenlijk nodig voor het voortgezet onderwijs? Hoe verloopt de overdracht naar het voortgezet onderwijs en wat verwacht het voortgezet onderwijs van ons? Dit zijn allemaal vragen waar ik, als leerkracht en toekomstige interne begeleider (IB'er), en wij als school tegen aanlopen.

Doel onderzoek

Het doel van mijn onderzoek is er achter komen wat (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig hebben om een goede voortgang te behouden in hun schoolloopbaan, met name in de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs. Van daaruit bekijk ik hoe we dit op onze school kunnen bieden. Wat doen we al wel en wat kan er verbeterd worden?

Voor mijn eigen ontwikkeling als professional is het goed om verder te kijken dan mijn eigen vertrouwde basisschool. Voor dit onderzoek is het belangrijk om scholen voor voortgezet onderwijs erbij te betrekken. Herkennen zij het probleem dat ik beschrijf en wat doen zij eraan? Waar lopen zij eventueel nog meer tegenaan? Daarnaast wil ik ouders en leerlingen benaderen die niets meer met onze school te maken hebben. Zij hebben ervaring m.b.t. de doorgaande lijn van basisschool naar het voortgezet onderwijs en het verdere verloop op het voortgezet onderwijs. Voor mij persoonlijk en als toekomstig IB'er is het een heel belangrijke uitdaging. Je krijgt als IB'er veel te maken met externe organisaties, waar je op moet komen voor de belangen van onze school en onze leerlingen. Ik zal, door buiten mijn eigen school te gaan kijken, mijn onzekerheid moeten overwinnen. En hoop hierdoor in de toekomst sterker naar buiten te kunnen treden.

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag is:

- Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Voorafgaand aan het onderzoek kijk ik wat er in de (inter)nationale literatuur geschreven staat over (hoog)begaafde kinderen.

- Wanneer is volgens de literatuur een kind (hoog)begaafd?
- Welke kenmerken en leereigenschappen horen bij (hoog)begaafde leerlingen?
- Tegen welke problemen lopen hoogbegaafde leerlingen aan en wat biedt het huidige onderwijs?

Met het antwoord op mijn onderzoeksvraag, kan ik in de toekomst, vanuit mijn rol als IB'er, deze kinderen en/of hun leerkrachten op onze school beter begeleiden en ervoor zorgen dat deze kinderen voldoende bagage meekrijgen om zich in het voortgezet onderwijs verder te ontwikkelen.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing

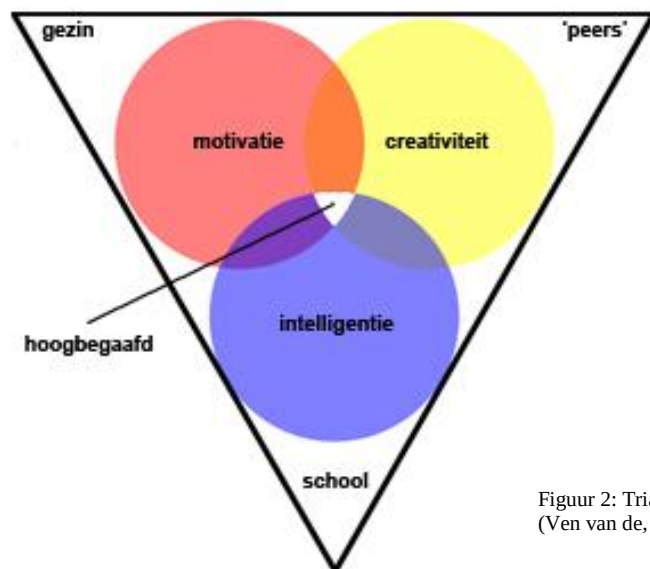
In dit hoofdstuk wordt het begrip hoogbegaafdheid nader beschreven. Wanneer is, volgens de literatuur een kind (hoog)begaafd en wat zijn de kenmerken en leereigenschappen van een (hoog)begaafd kind. Daarna staat er beschreven tegen welke problemen deze kinderen aanlopen en wat het huidige onderwijs ze biedt.

Wat is hoogbegaafdheid?

Binnen de huidige literatuur bestaat er geen eenduidige definitie voor hoogbegaafdheid. Wel zijn er een aantal modellen/visies die aangeven welke factoren een rol spelen bij het verschijnsel hoogbegaafdheid.

Het Triadisch model van Renzulli en Mönks (1985)

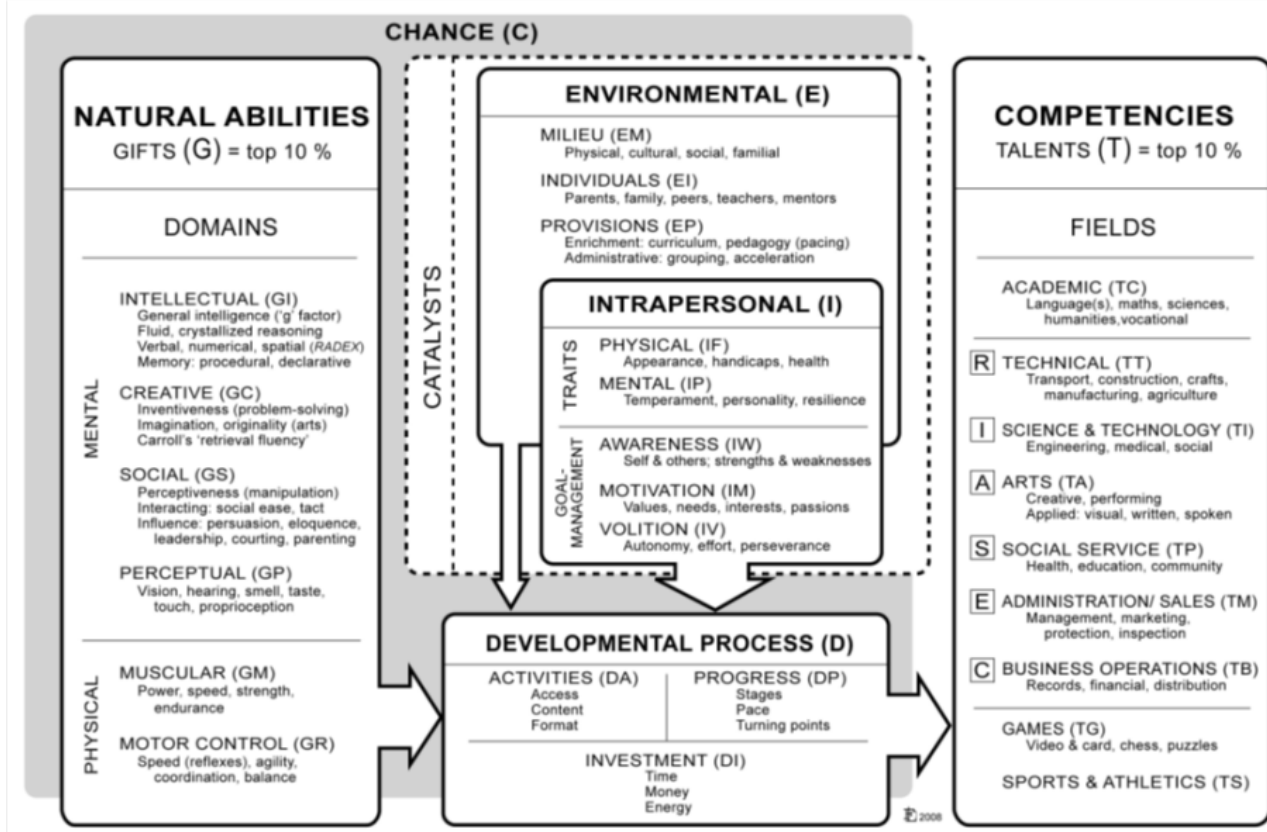
Hoogbegaafdheid bestaat in dit model uit 3 persoonlijkheidsfactoren. Deze worden beïnvloed door 3 omgevingsfactoren. Alleen bij een goed samenspel tussen deze 6 factoren kan hoogbegaafdheid zich ontwikkelen en een bijzondere prestatie gerealiseerd worden. Er is pas sprake van hoogbegaafdheid als dit tot uiting komt in bijzondere prestaties van het kind (Drent, 2002)

Figuur 2: Triadisch model van Renzulli en Mönks (Ven van de, 2012)

Het model van Gagné (1985)

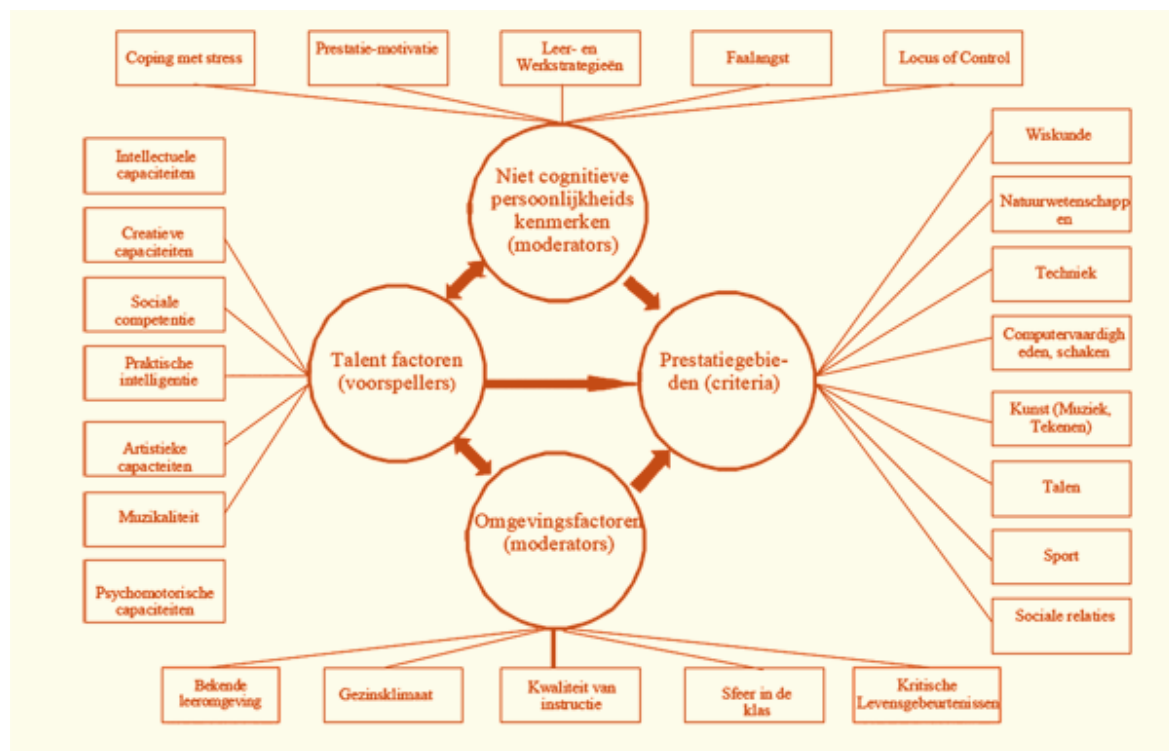
Volgens dit model bepaalt een samenspel van verschillende factoren of een hoog intelligent persoon tot buitengewone prestaties komt en dus als hoogbegaafd beschouwd mag worden. Het onderscheidt 6 begaafdheidsdomeinen die in aanleg aanwezig zijn. De omgevingsfactoren en de intra persoonlijke factoren bepalen hoe deze aanleg zich gaat ontwikkelen en zich uit in prestaties op verschillende gebieden. Daarnaast wordt de prestatie ook beïnvloed door leerprocessen en ervaringen die men opdoet (Gagné, 2008).

Figuur 3: Model van Gagné (Gagné, 2008)

Het Multifactorenmodel van Heller (1992) is gebaseerd op het Triadisch model van Renzulli en Mönks en op de theorie over de Meervoudige Intelligentie van Gardner. Gardner bracht begin jaren '80 in kaart dat mensen op verschillende manieren kennis verwerven. Deze intelligenties hebben mensen in zich en kunnen ontwikkeld worden. De intelligenties die hij onderscheidt zijn: linguïstische, logisch-mathematische, ruimtelijke, tactiel-motorische, muzikale, interpersoonlijke, intra persoonlijke en later (1995) ook de naturalistische intelligentie. Hij stelt daarbij dat ieder mens aanleg heeft voor al deze intelligenties maar dat de een zich sterker ontwikkelt dan de ander. Wel is de ontwikkeling vaak een combinatie op meerdere gebieden (Wielinga, 2003). In het model van Heller speelt deze opvatting van

Gardner een grote rol. Heller gaat uit van de dynamiek tussen begaafdheidsfactoren, niet cognitieve persoonlijkheidskenmerken en omgevingsfactoren (Janssen, 2011). Dit leidt tot prestaties op hoogbegaafdniveau op een of meerdere prestatiegebieden.

Figuur 4: Multifactorenmodel van Heller (Dolder, 2006)

Hoogbegaafden die niet de uitzonderlijke prestatie leveren die men op grond van hun capaciteiten kan verwachten zijn in deze visie onderpresteerders (hier later meer over) (Drent & Van Gerven, 2002).

De constructivistische visie van Span en Nelissen (2000)

Zij zijn van mening dat er pas sprake is van hoogbegaafdheid als het individu regelmatig en gedurende lange tijd op een hoog niveau prestaties levert. Prestaties op hoog niveau zijn vooral het gevolg van de eigen inspanning van een individu. (Drent & Van Gerven, 2002).

Als ik deze modellen naast elkaar zie, valt mij op dat alleen Heller een verschil maakt tussen hoogbegaafdheid en prestaties op hoogbegaafdniveau. Bij de andere modellen is er alleen sprake van hoogbegaafdheid als er ook sprake is van prestaties op hoog niveau. Dit zou betekenen dat er geen sprake kan zijn van hoogbegaafden die onderpresteren, want deze kinderen behoren volgens die modellen niet onder hoogbegaafden.

Wat wel bij alle modellen naar voren komt is dat hoogbegaafdheid niet alleen hoge intelligentie betekent. Deze intellectuele capaciteiten heb je nodig, maar er komen meerdere aspecten bij kijken voordat je kunt spreken van hoogbegaafdheid.

Kenmerken en leereigenschappen van hoogbegaafdheid

Volgens Mönks en Ypenburg (1995) moeten de volgende drie persoonlijkheidskenmerken aanwezig zijn om te kunnen spreken van hoogbegaafdheid: hoge intellectuele capaciteiten (IQ >130), creativiteit (het vermogen om op een originele en vindingrijke manier oplossingen voor problemen te vinden) en motivatie (de wil en het doorzettingsvermogen om een taak tot een goed einde te brengen).

Ieder hoogbegaafde leerling is uniek en leert op zijn eigen manier. Toch zeggen Drent en Van Gerven (2002) dat deze leerlingen over een aantal leereigenschappen beschikken die herkenbaar zijn in de praktijk:

- Snel van begrip
- Hoog leertempo
- Goed geheugen
- Brede algemene interesse
- Brede algemene kennis
- Probleemoplossend vermogen
- Toepassen van verworven kennis
- Analytisch vermogen

Tegen welke problemen lopen hoogbegaafde leerlingen aan en wat biedt het huidige onderwijs?

Vaak beginnen de problemen al op jonge leeftijd. Ouders van deze kinderen krijgen te maken met kinderen die veel weten en leergierig zijn. De vragen die deze kinderen stellen brengen ouders en andere volwassenen regelmatig in verlegenheid. Sommigen ouders reageren hierdoor of afwijzend of juist overdreven positief. Hierdoor kan het zijn dat het kind zich ‘gewoon’ blijft voordoen en zich constant aanpast aan de omgeving. Ook kan het zijn dat deze kinderen alleen maar cognitief gestimuleerd worden en dat de motorische- en emotionele ontwikkeling veel minder gestimuleerd worden. Omdat deze kinderen vaak makkelijk door de leerstof heen komen, kunnen zij een gebrek aan doorzettingsvermogen ontwikkelen.

Het is logisch dat bovenstaande problematiek ook op school zijn uitwerking heeft. Daarnaast heeft de school te maken met het probleem van onderpresteren. Je hebt volgens Drent en Van Gerven (2002) te maken met twee typen onderpresteerders:

- Absolute onderpresteerders
- Dit zijn hoogbegaafde kinderen die onder hun eigen niveau presteren maar ook onder het niveau van de groep. Dit gaat vaak gepaard met grote gedragsproblemen.

- Relatieve onderpresteerders

Dit zijn hoogbegaafde leerlingen die onder hun eigen capaciteiten presteren, maar wel rond het groepsgemiddelde blijven hangen. Deze leerlingen passen zich vaak niet alleen aan op leerprestaties, maar over de hele linie.

Het onderpresteren kan volgens Kieboom (2004) ontstaan door verschillende factoren:

- Gezinsfactoren: bv. conflicten met ouders, echtscheidingen.
- Schoolfactoren: het onderwijs past niet bij hun vermogens en behoeften. Een kind dat voortdurend ondervraagd wordt, verwerft niet alleen minder feitenkennis en minder ervaring met belangrijke leerstrategieën, maar het leert zich ook niet in te spannen, door te zetten, de grenzen van het eigen vermogen te benaderen en te verleggen. (Lahpor-Pluymakers & Span, gehaald uit Van Eijl, Wientjes, Wolfensberger, en Pilot, 2005).
- Peer-invloed: Op 12 - 14 jarige leeftijd worden groepsgenoten steeds belangrijker. Het is op deze leeftijd van belang hoe kinderen met de stress van het zich anders voelen om kunnen gaan.
- Persoonlijkheidsfactoren: bv. negatief zelfbeeld, eigen verwachtingen en motivatie.

Dat onderpresteren bij veel leerlingen zichtbaar wordt op het voortgezet onderwijs komt volgens Kieboom (2004) omdat zij dan op een onderwijsniveau komen dat dicht bij hun capaciteiten zit. Om dus te voorkomen dat (hoog)begaafde leerlingen vastlopen in het voortgezet onderwijs is het dus voor ons, als basisschool van belang om te kijken wat wij aan bovengenoemde factoren kunnen doen. De belangrijkste factoren waar wij als basisschool invloed op kunnen uitoefenen zijn natuurlijk de schoolfactoren. Het is dan ook van belang dat wij zorgen dat het onderwijs past bij de vermogens en behoeften van (hoog)begaafde leerlingen.

Wat biedt het huidige onderwijs om beter aan te sluiten bij de vermogens en behoeften van hoogbegaafde leerlingen:

- Compacten van de leerstof

Het overslaan van onnodige herhalings- en oefenstof uit de reguliere leerstof, maar ook compacten tijdens de instructie en nabespreking van het gemaakte werk (van Gerven, 2002). Deze interventie wordt gevolgd of gaat gepaard met:

- Inzetten van extra materiaal (verrijkingsstof)

Dit kan verdiepingsstof zijn, leerstof die een verdieping vormt van de reguliere leerstof. Maar het kan ook verbredingsstof zijn. Deze leerstof is een aanvulling op de

kerndoelen van het onderwijs en valt buiten het reguliere leerstofaanbod (Van Gerven, 2002).

- Versnellen

Eén groep of twee groepen overslaan of twee leerjaren in één schooljaar aanbieden of leerstof uit hogere leerstofjaren aanbieden (Van Gerven, 2002).

- Organiseren van activiteiten met ontwikkelingsgelijken

Activiteiten gedurende één dagdeel per week binnen de school of stichting ('plusklas/programma') of een aparte klas of school voor hoogbegaafde leerlingen. (Hoogeveen, Van Hell, Mooij en Verhoeven, 2004). Uit onderzoek van Vaughn, Feldhusen en Asher (1991) blijkt dat deze 'pull-out' modellen positieve effecten hebben op de ontwikkeling van hoogbegaafde leerlingen.

Op dit moment maken we op onze school gebruik van het compacten van leerstof. Ook wordt er gebruik gemaakt van verrijkingsstof (vooral verdiepingsstof). Hierover hebben we duidelijke afspraken gemaakt binnen het team. Er zijn geen afspraken m.b.t. verbredingsstof. De meeste groepsleerkrachten zoeken zelf naar verbredingsstof. Het versnellen van de schoolloopbaan is bij ons de laatste tien jaar drie keer gedaan. Op dit moment wordt er geen gebruik gemaakt van activiteiten met ontwikkelingsgelijken. Dit wordt wel op stichtingsniveau gestimuleerd.

Het ministerie van OCW stelt dat er meer knelpunten in het onderwijs aan hoogbegaafden in het basisonderwijs zijn (Inspectie van het Onderwijs, 2010). Veel scholen nemen pas maatregelen vanaf groep 5, waardoor deze leerlingen hun motivatie al hebben verloren en/of onderpresteren. Daarnaast passen veel scholen het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen ad hoc aan, waardoor een fragmentarisch aanbod ontstaat met onduidelijke leerlijnen en te weinig continuïteit. Het onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen is vaak onvoldoende in het schoolbeleid opgenomen en wordt niet geëvalueerd. Voorts verloopt de communicatie tussen onderwijsinstellingen in verschillende sectoren nog moeizaam. De resultaten van verdiepings- en verbredingsactiviteiten wordt niet altijd serieus gewaardeerd en beoordeeld. Tenslotte ontbreekt het vaak aan deskundigheid waardoor signaleren en diagnosticeren niet adequaat verlopen

Juist deze knelpunten die het ministerie van OCW aangeeft, zijn de zaken waar ik mij zorgen over maak. Hoe gaat dit bij ons op school en bij de scholen van voortgezet onderwijs waar wij mee te maken hebben?

Hoofdstuk 3: Opzet van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt uiteen gezet hoe mijn onderzoek is opgebouwd, welke onderzoeksvormen er gekozen zijn en wie erbij betrokken zijn. Tevens worden de afwegingen die gemaakt zijn, verantwoord.

Onderzoeksvraag en deelvragen

Ik ben gestart vanuit mijn onderzoeksvraag:

Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

De bestudering van de theorie heeft mij meer inzicht gegeven in (hoog)begaafde leerlingen, hun specifieke kenmerken en leereigenschappen. Tevens heb ik meer inzicht gekregen in de knelpunten die er zijn voor het onderwijs aan deze leerlingen.

Om een doorgaande lijn in de schoolloopbaan van onze (hoog)begaafde leerlingen te creëren is het van belang te zorgen dat we geen last hebben van deze knelpunten. Zijn ze op onze school aanwezig en hoe kunnen we tot oplossingen komen voor deze knelpunten?

Om hierachter te komen heb ik een aantal deelvragen opgesteld:

- Wat bieden wij (hoog)begaafde kinderen momenteel op school aan?
- Hoe ervaren leerlingen, ouders en leerkrachten de begeleiding op onze school?
- Wat zijn de ervaringen van oud-leerlingen en ouders over de begeleiding op onze school en op het voortgezet onderwijs?
- Wat biedt het voortgezet onderwijs voor begeleiding aan van (hoog)begaafde leerlingen?
- Zijn er adviezen vanuit het voortgezet onderwijs richting onze school, met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?

Ik maak gebruik van een programma-evaluatieonderzoek (De Bruïne, Everaert, Harinck, Riezebos-De Groot & Van De Ven, 2011). De vorm die ik gebruik is procesevaluatie. Deze vorm geeft aan wat het effect is van een programma en biedt mogelijkheden tot bijsturing (De Bruïne et al., 2011). Dit onderzoek richt zich vooral op het effect dat het onderwijsprogramma heeft op de schoolloopbaan van (hoog)begaafde leerlingen. Er zijn verschillende vormen procesevaluatie. Dit onderzoek maakt gebruik van formatieve evaluatie. Met deze evaluatie spoor je de sterke en zwakke plekken in de programma uitvoering op, met als doel het

programma te verbeteren. Een programma-evaluatieonderzoek heeft een cyclisch karakter maar bestaat volgens De Bruïne et al. (2011) lang niet altijd uit een voltooide cyclus. Dit onderzoek is dan ook een deel van een cyclus. Met de resultaten van dit onderzoek kan onze school een beleid opstellen voor de begeleiding van (hoog)begaafde kinderen. Daarna wordt dit beleid uitgevoerd en geëvalueerd.

Vooraf aan het onderzoek vraag ik toestemming aan de directeur van onze school om dit onderzoek op onze school te mogen verrichten.

Bronnen

Het doel van dit onderzoek is er achter komen wat (hoog)begaafde leerlingen nodig hebben op onze basisschool om in het voortgezet onderwijs hun schoolloopbaan in een doorgaande lijn te kunnen voortzetten. Uit dit doel komt naar voren dat er zowel gekeken moet worden naar de situatie op onze school als de situatie op de scholen voor voortgezet onderwijs waar onze (hoog)begaafde leerlingen na groep 8 naar toe gaan. Daarom wordt dit onderzoek, met leerkrachten en begeleiders van (hoog)begaafde leerlingen, op beide plaatsen uit gevoerd.

Om recht te doen aan het onderzoek is het van belang om niet alleen in gesprek te gaan met leerkrachten en zorgcoördinatoren van de scholen, maar ook met ouders en leerlingen. Zij kunnen uit ervaring vertellen wat onze begeleiding voor hen betekent of betekend heeft.

Door gebruik te maken van meerdere respondenten wordt dit onderzoek meer valide. Er wordt vanuit diverse invalshoeken naar de thematiek gekeken (Kallenberg, Koster, Onstenk & Scheepsmma, 2010). De betrokkenen worden vanuit ethische beschouwingen, voorafgaand aan het onderzoek, uitgelegd wat het doel van mijn onderzoek is (Boerman, 2008).

Dit onderzoek is bedoeld om de (hoog)begaafde leerlingen op ónze school beter te begeleiden, daarom beperk ik de keuze voor mijn respondenten tot mensen die met onze school te maken hebben. Het risico hierbij is dat er gekeken wordt vanuit een tunnelvisie. Door de ervaringen van leerlingen en ouders van onze school én van het voortgezet onderwijs te gebruiken, wordt deze kans verkleind. Tevens hebben de zorgcoördinatoren van het voortgezet onderwijs te maken met meerdere basisscholen, dus door met hen in gesprek te gaan, wordt die kans ook verkleind.

Ook bij de keuze van de scholen van voortgezet onderwijs richt ik mij op het doel van mijn onderzoek. De meeste leerlingen, die bij ons op school bekend zijn als (hoog)begaafd, kiezen voor de dichtstbijzijnde school met HAVO/VWO en gymnasium richting. Een aantal (hoog)begaafde leerlingen maken de keuze om naar een school te gaan met uitsluitend een gymnasiumopleiding. Daarom is er voor mijn onderzoek gekozen voor deze twee scholen.

Uit ethische overwegingen zijn in dit onderzoek de gegevens van alle betrokkenen geanonimiseerd (Boerman, 2008).

Methodiek

Om ook op het gebied van methodiek triangulatie toe te passen (Kallenberg et al., 2010), gebruik ik diverse methoden. Om de validiteit voor dit onderzoek te waarborgen worden de meetinstrumenten, voordat ik ze inzet, eerst door derden gelezen en voorzien van feedback.

Vragenlijst

Om de validiteit te waarborgen laat ik leerlingen en leerkrachten van diverse groepen een vragenlijst invullen, zodat duidelijk wordt wat schoolbreed de huidige situatie is.

De teamleden leg ik een vragenlijst voor (bijlage 1) om er achter te komen wat ze momenteel doen op het gebied van begeleiding aan (hoog)begaafde leerlingen. Dit kost hen de minste tijd en hiermee wordt de huidige situatie duidelijk in kaart gebracht. Leerkrachten die er behoefte aan hebben kunnen het anoniem invullen, maar de ervaring leert dat hier weinig behoefte aan is.

De (hoog)begaafde leerlingen en hun ouders, die momenteel op onze school zitten, geef ik een vragenlijst (bijlage 2 en 3). Deze mogen zij anoniem invullen zodat de kans op sociaal wenselijke antwoorden klein is. Dit risico blijft aanwezig, daar het aantal (hoog)begaafde leerlingen op onze school niet groot is. Het is dan ook van groot belang dat ik zorgvuldig met de gegevens omga en dit duidelijk communiceer met de ondervraagden (Boerman, 2008). Tevens is het uit ethisch oogpunt belangrijk om de ouders toestemming te vragen voor het enquêteren van hun kind.

Interview

De ervaringen van oud-leerlingen en ouders over de begeleiding op onze school en de begeleiding op het voortgezet onderwijs, zijn het makkelijkst te achterhalen door middel van een interview. Tijdens een gesprek is het mogelijk om door te vragen en daardoor dieper op ervaringen in te gaan. Er is een risico op sociaal wenselijke antwoorden, maar ik acht die kans klein omdat deze leerlingen en hun ouders niets meer met onze school te maken hebben. Het is om ethische redenen van belang dat ik toestemming vraag aan de ouders om hun kind te mogen interviewen. Indien gewenst, neem ik het interview met ouder en leerling samen af. Het nadeel van een interview is dat de subjectiviteit groot kan zijn. Tevens kan het (te)veel data opleveren. Om dit te voorkomen, maak ik gebruik van een semigestructureerd interview (Kallenberg e.a., 2010)(bijlage 4).

Het interview gebruik ik ook voor de begeleiders op de scholen van het voortgezet onderwijs. Het voordeel is dat ik een duidelijk beeld krijg wat scholen bieden aan (hoog)begaafde leerlingen en wat ze ons adviseren. Tijdens een gesprek is er de mogelijkheid om opheldering te vragen indien iets onduidelijk is. Ook hier zal ik gebruik maken van een semigestructureerd interview (bijlage 5). Dit geeft mijzelf tijdens het interview houvast en het laat de school zien dat er sprake is van een goede voorbereiding

Bestaande materialen

Op onze school is een tevredenheidspeiling (2009-2010) gehouden waarin de begeleiding en extra mogelijkheden voor ‘snelle’ leerlingen een onderdeel was. Hierin hebben de leerkrachten hun ontevredenheid aangegeven op dit gebied. Daarna is er tijdens een studiemiddag (18-01-2012) gebrainstormd over hoe we dit zouden kunnen verbeteren. De resultaten hiervan geven inzicht in de ideeën die er leven binnen ons team.

Op de websites van de scholen voor voortgezet onderwijs profileren zij zich. Hierop is te zien wat hun visie is ten opzichte van (hoog)begaafde leerlingen en wat voor inspanningen zij leveren om hen goed te begeleiden.

In het volgende hoofdstuk geef ik een beschrijving van de data-analyse en resultaten, die antwoord zullen geven op mijn deelvragen en daarmee op mijn onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk geef ik een beschrijving van mijn onderzoeksgegevens. De gegevens zijn gebaseerd op:

- Vragenlijsten van leerkrachten, ouders en leerlingen.
- Interviews met ouders van oud-leerlingen, oud-leerlingen en leerkrachten en/of begeleiders van (hoog)begaafde leerlingen uit het voortgezet onderwijs.
- Bestaande materialen; tevredenheidsspeiling, studiemiddag en websites van scholen voor voortgezet onderwijs

Vragenlijsten

Het doel van de vragenlijsten is het in kaart brengen van de huidige situatie van het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen op onze school. De antwoorden zijn verwerkt in tabellen. De vragen uit de vragenlijsten zijn verkort in de tabellen onder elkaar gezet. Om anonimiteit te waarborgen heb ik de personen bij alle tabellen een willekeurig nummer gegeven.

Leerkrachten

Er zijn vijf vragenlijsten op papier beantwoord en twee per mail. Respons van 100%. Bij één vragenlijst zijn niet de vragen beantwoord, maar is er een algemeen beeld geschetst van de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen in desbetreffende groep. In bijlage 6 heb ik alle antwoorden van mijn collega's weergegeven in de vragenlijst. In deze analyse beperk ik mij tot de belangrijkste resultaten en opvallende uitspraken.

Vraag 1 leverde vragen/opmerkingen op bij de collega's: Wanneer praat je over (hoog)begaafde leerlingen, hoe herken je ze en moeilijk om bij 4-5-6 jarigen al van (hoog)begaafd uit te gaan. Toch wordt er op alle vragenlijsten (= alle groepen) minimaal 1 kind genoemd waarvan men weet of denkt dat hij (hoog)begaafd is.

“Ik zou ze meer willen geven maar weet niet hoe”.

“Ik heb het gevoel dat we ze meer ‘zoet’ houden”.

“Verbreding moet ook op heel andere gebieden kunnen worden aangeboden. Dit vereist andere organisatievorm en misschien gespecialiseerde mensen, waardoor het binnen onze school op het moment niet gerealiseerd kan worden.”

	Leerkracht							
Vragen	1	2	3	4	5	6	7	Aanvullingen
Aantal (hoog)begaaftde leerlingen per groep	2	1	2	2	2	1	1	
Compacten van leerstof	ja		ja	n.v.t.	ja	ja	ja	Vooraf bij rekenen en technisch lezen
Compacten van instructie	ja		ja	n.v.t.	ja	niet	ja	Vooraf bij rekenen en technisch lezen
Aantal verschillende verdiepiings-materialen	7	2	6	1	10	5	3	
Aantal verschillende verbredings-materialen	5	1	8		7	3	1	
Instructie	Ingepland in rooster		1x per week ingepland in rooster	soms	1x per week ingepland in rooster	niet	individueel	
Begeleiding	structureel en afhankelijk behoefte leerlingen		afhankelijk behoefte leerlingen	afhankelijk behoefte leerlingen	structureel	afhankelijk behoefte leerlingen	leerling werkt geheel zelfstandig	
Tevredenheid	nee	nee	nee	nee	nee	nee	met deze leerling tevreden	
Bijhouden van vorderingen	leerling en leerkracht		leerling en leerkracht	niet	leerling en leerkracht	niet	leerkracht	
Evalueren resultaten	vast tijdstip met leerling		schriftelijk	blijkt uit 'Kijk'	mondeling op vast tijdstip	niet	vast tijdstip met leerling	
Opmerkingen	gebrek aan aandacht	gebrek aan materialen	gebrek aan tijd en aandacht		gebrek aan tijd en materialen	gebrek aan tijd		

Tabel 1: Resultaten vragenlijst leerkrachten

Ouders

Er zijn 9 ouders benaderd en alle vragenlijsten zijn ingevuld. In bijlage 7 heb ik alle antwoorden van de ouders in een vragenlijst gezet. Opvallend is dat de ouders geen behoefte hebben aan anonimiteit. In alle vragenlijsten worden de namen van de kinderen genoemd. Ik heb deze uit ethische overwegingen weggelaten.²

In deze analyse benoem ik alleen de belangrijkste resultaten of opmerkingen. Bij de vragen waar een cijfer gevraagd wordt, geef ik een gemiddelde (zie tabel 2). Er is één ouder die aangeeft het te lastig te vinden om cijfers te geven.

² Overal waar in dit verslag 'hij' geschreven is kan ook 'zij' gelezen worden.

Ouders										
Vragen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	gemiddelde
bekendheid (hoog)begaafdheid	groep 3/4	groep 2/3	2,5 jaar oud	2 jaar	peuterspeelzaal	lange tijd	peuterspeelzaal	kleuterschool	2 maanden	
contact	rapport gesprekken	rapport gesprekken	inschrijving	inschrijving	groep 3 ouderavond	ouder avonden	ouder gesprekken	rapport gesprek	laatste oudergesprek	
begeleiding leergebied	8	8	8	8	8	ik weet niet wat hij krijgt boven rekenklapper	6	7	7	7,6
begeleiding emotioneel	8	10	6	7	9	geen begeleiding nodig	8	8	8	7,9
tevredenheid kind	8	7	8	7,5	8	geeft aan dat hij meer kan maar vindt het prima zo	8	6	7	7,4
tevredenheid informatie	8	9	7	7	7	prima	8	7	7	7,6
tips begeleiding	*stimuleren anderen te helpen * 'slimmerikken' samen laten werken	meer uitdagingen voorkomt onderpresteren	*doel uitstippelen plan van *aankpak bespreken met ouders	*uitspreken verwachting *let op perfectionisme *laat fouten maken *kijk bij negatief gedrag naar onderliggende	*zorg voor voldoende extra materiaal *houd sociaal emotionele kant goed in de gaten.	*meer tijd vanuit leerkracht *passende uitdagingen	*tijd voor vrij maken (niet tijdens spelen) *ouders iets meegeven voor thuis.	*ouders inschakelen	*kijken andere scholen *protocol maken *DHH *Doortoetsen	
informatie verrijkmateriaal	kind, leerkracht	kind, leerkracht, interne begeleider	kind, leerkracht	vriendje	leerkracht, interne begeleider	kind, leerkracht	leerkracht	kind, leerkracht	kind, leerkracht	
contact	oudergesprek - ken en kind	kind, leerkracht, interne begeleider	oudergesprek - ken en kind	vriendje	Rapport, ouder gesprekken en kind	oudergesprek - ken en kind	ouder gesprekken	rapport, ouder gesprekken, kind	ouder-gesprek - ken en kind	
informatie vorderingen verrijken	rapport, ouder gesprekken	kind, leerkracht, interne begeleider, rapport	rapport, ouder gesprekken	ouder-gesprekken	niet	niet	ouder gesprekken	ouder gesprekken	ouder - gesprekken	
tevredenheid uitdaging	8	7	8	7	7	mag meer zijn	5	7	meer mogelijk, er kan meer uitgehaald worden	7,0
tevredenheid kind uitdaging	9	8	8	8	7	wil wel maar vindt het prima zoals het is	6	7	7	7,5
tevredenheid informatie	7	6	7	5	5	weet er niet veel van	8	7	4	6,1
tips verrijking		Elk kind is anders en zal ook andere uitdagingen nodig hebben.	meer info over keuzemogelijkheid is wenselijk	een 'klasje' waarin hoogbegaafde kinderen extra uitdagingen krijgen.	meer aanbieden op allerlei vak gebieden	zoek wat bij kinderen past ook in de sociale vaardigheden.	geef ouders tips mee of oefenstof	Engels	kisten met spellen voor kinderen die meer kunnen.	

Tabel 2: Resultaten vragenlijst ouders

Opvallend is de spreiding op emotioneel gebied is. Hier zijn de ouders gemiddeld wel het meest tevreden over.

“We hebben eigenlijk geen zicht op wat er aan begeleiding op emotioneel gebied wordt gedaan.”

Uit de tips die ouders geven m.b.t. de begeleiding komt naar voren dat ouders het belangrijk vinden dat er aandacht en tijd is voor de kenmerken en problemen van (hoog)begaafde leerlingen (perfectionisme, onderpresteren door te weinig uitdaging of faalangst, onderliggende oorzaak van gedragsproblemen).

Op het gebied van informatie verstrekken over verrijkmateriaal zijn de ouders het minst tevreden.

Leerlingen

Bij de vragenlijsten van de kinderen bleek dat ze vooral gericht waren op bovenbouw kinderen. Om ook de onderbouw leerlingen in mijn onderzoek te betrekken ben ik met hen in gesprek gegaan. Tijdens deze gesprekken heb ik de vragenlijst als uitgangspunt genomen. Bij mijn analyse heb ik geen onderscheid gemaakt tussen onder- en bovenbouwleerlingen omdat ik de huidige stand van zaken school breed wil zien.

Er zijn zes kinderen die een vragenlijst hebben ingeleverd en ik heb met drie kinderen een gesprekje gevoerd. Alle antwoorden heb ik in een vragenlijst ingevuld en bijgevoegd als bijlage 8. In dit hoofdstuk geef ik de belangrijkste resultaten en opvallende opmerkingen.

Wat vind je van de verschillende vakken (aantal leerlingen)				
	Heel gemakkelijk	gemakkelijk	moeilijk	heel moeilijk
Taal	1	7	1	
Rekenen	6	3		
Spelling	3	4	1	
Begrijpend lezen	4	3		
Technisch lezen	8	1		
Jeelo	3	6		

Tabel 3: resultaat vraag 1 leerlingenvragenlijst

Bij welk vak zou je best minder, evenveel of meer uitdaging willen? (Aantal leerlingen)			
	minder	evenveel	meer
Taal		2	6
Rekenen		3	6
Spelling		5	3
Begrijpend lezen		4	3
Technisch lezen	1	1	7
Jeelo		4	4

Tabel 4: resultaat vraag 2 leerlingenvragenlijst

Bij welk vak zou je wat minder, evenveel of meer uitleg willen? (Aantal leerlingen)			
	minder	evenveel	meer
Taal	3	6	
Rekenen	6	2	
Spelling	5	2	
Begrijpend lezen	3	4	1
Technisch lezen	8		
Jeelo	3	6	

Tabel 5: resultaat vraag 3 leerlingen vragenlijst

Technisch lezen valt in alle drie de tabellen op als een vak wat heel gemakkelijk is en waar de meeste leerlingen meer uitdaging en minder uitleg voor willen.

	Leerlingen								
Vragen	1	2	3	4	5	6	7	8	9
aantal verschillende extra materialen	5	2	1	5	5	3	9	3	9
Het liefst Samen/alleen		samen met klas genoten of leerkracht	samen met kinderen met hetzelfde niveau	alleen	samen met klas genoten	samen met klas genoten	alleen	alleen of samen met klas genoten	samen met klas genoten
Hulp juf/meester		uitleg als ik het vraag	wordt niet veel geholpen	legt uit wat je moet doen en als ik het vraag	uitleg als ik het vraag	uitleg als ik het vraag	niet	niet veel, soms gewoon vragen	we bespreken wat we hebben gedaan die week
meer/minder behoefte hulp	tevreden	tevreden	tevreden	tevreden	meer	tevreden	tevreden	minder	tevreden
beoordeling extra materiaal	schriftelijke beoordeling	ik kijk zelf na en leerkracht kijkt na	niet	leerkracht	ik kijk zelf na en leerkracht kijkt na	niet	samen met leerkracht wordt er besproken hoe het gaat	niet	samen met leerkracht praten we geregeld hoe het werk gaat. Ik krijg een beoordeling
wensen materiaal		schaken reken-spelletjes computer	rekenweb varia vreemde taal	spelletjes, computer	spelletjes op computer	redactie-sommen meervoudige intelligentie kaarten, vreemde taal	vreemde taal, schoolbits	kien vreemde taal rekenen	routeboekje taal, estafette loper
tips						meer uitdaging bij spelling, kleuters helpen, in groep 8 naar speciale klas op voortgezet onderwijs			

Tabel 6: resultaten vragen 4 en 6 t/m 10 leerlingenvragenlijst

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de meeste leerlingen niet structureel geholpen worden, maar dat ze hier tevreden mee zijn. De manier van beoordeling is erg verschillend.

“Ik word niet veel geholpen, want ik heb niet veel extra werk.”

“Het is soms saai, maar dan luister ik gewoon en doe mee.”

“Als je een vraag hebt dan leggen ze het wel uit, maar ze doen het niet vaak uit zichzelf.”

De meeste leerlingen geven aan met verschillende extra materialen te werken. In onderstaande tabel staat met welke materialen er gewerkt wordt, hoe vaak ze eraan werken en of ze er alleen of samen met iemand anders aan werken. Daarnaast is aangegeven hoeveel kinderen dit materiaal het leukst vinden.

Hoe wordt er aan het extra materiaal gewerkt (aantal leerlingen)			
	Frequentie	alleen of samen	leukste materialen
Kien	1: niet zo vaak 1: 1x per week	1: samen 1: alleen	1
Piccolo	1: niet zo vaak 1: 1x per maand 1: 1x per week	4: alleen	
Varia	4: 1x per week 1: 1x per maand	5: alleen	1
Somplex	4: 1x per week	1: samen 4: alleen	2
Begrijpend lezen	3: 1x per week	1: alleen 2: samen 1: soms alleen, soms samen	1
Informatie verwerking	1: 1x in de 2 weken 1: 1x per week	2: alleen	
Webkwestie	2: 1x per week 1: 0-4x per week	2x Soms alleen, soms samen	3
Rekenweb	3: 1x per week 2: 1x per week	1: samen 3: alleen	3
Werken aan presentatie vormen	3: 1x per week 1: 1x in de 2 weken 1: 0-2x per week	4: alleen	2
Taalboekje	2: 1x per week	2: alleen	
Redactiesommen	4: 1x per week	2: alleen	
Meervoudige intelligentie kaarten	2: 1x per week	1: samen	
Hoofd rekenen	2: 1x per week	1: alleen	
Rekenklapper	1: 1x per week	1: soms alleen, soms samen	

Tabel 7: resultaten vragen 4 en 5 leerlingenvragenlijst

Interviews

Het doel van het interview met ouders van oud-leerlingen en de oud-leerlingen was om deelgenoot te worden van hun ervaringen. Hoe hebben zij de begeleiding op onze school ervaren, wat heeft onze begeleiding voor hen en voor de kinderen betekend, hoe is de overgang verlopen van basisschool naar voortgezet onderwijs en hoe ziet de begeleiding er momenteel, op het voortgezet onderwijs, uit.

Bij het interview met het voortgezet onderwijs was het doel te weten te komen wat zij aan begeleiding geven aan (hoog)begaafde leerlingen en of zij tips konden geven zodat wij deze leerlingen beter kunnen begeleiden.

Ouders oud-leerlingen

Ik heb vier interviews gehouden met ouders van oud-leerlingen. Het betreft één ouder met een kind in de brugklas, twee ouders met een kind in de tweede klas en één ouder met een kind in de derde klas van het voortgezet onderwijs. In mijn analyse gebruik ik de vastgestelde vragen. In tabel 8 zijn de vastgestelde vragen onder elkaar gezet en hebben de personen, in verband met anonimiteit een willekeurig nummer gekregen.

	Ouders oud-leerlingen			
	1	2	3	4
Basisschool				
Begeleiding	prima		belangrijk duo partners op één lijn belangrijk dat er gekeken wordt naar het kind.	Leerkrachten zijn hier bepalend in. Begeleiden in leren leren.
Informatie verstrekking begeleiding	voldoende	voldoende	voldoende, communicatie met invalkrachten lastig	voldoende
Tevredenheid extra uitdaging	sociaal gebied belangrijker, school was zoekende	leerkrachten hebben altijd geprobeerd te weinig begeleid niet altijd nagekeken	nooit gezien	weinig uitdaging
Informatie verstrekking extra uitdaging	tijdens oudergesprekken	rapport, maar nooit beoordeeld		
Tips			belangrijk (hoog)begaafdheid tijdig te signaleren.	huiswerk op leerling aanpassen
Voortgezet onderwijs				
Overgang	zonder problemen verlopen	zonder problemen verlopen	zonder problemen verlopen	enorm groot, met name het huiswerk
Begeleiding	niet, wel thuis met planning	niet	niet	niet
Extra uitdaging	kon wel, maar hij had er geen behoefte aan	nog niet, school is zoekende	basisstof voldoende	basisstof voldoende
Informatie verstrekking	oudergesprekken	oudergesprekken	oudergesprekken	oudergesprekken

Tabel 8: resultaten interview ouders oud-leerlingen.

“Deze basisschool heeft een open karakter.”

“Het was jammer dat het extra werk niet altijd werd nagekeken.”

Overige tips die deze ouders ons nog gaven:

- Het is belangrijk dat de kinderen geen stickers op krijgen, of in hokjes worden geplaatst. Dat wordt de laatste jaren veel te veel gedaan.
- Niet praten over extra werk-vakken, maar doen alsof dit erbij hoort en het bij kinderen die minder kunnen, adviseren om het te laten vallen.
- Het is belangrijk dat er gekeken wordt naar het kind. Wat heeft dit kind nodig aan begeleiding en uitdaging.
- Laat deze leerlingen ervaren dat er soms moeite gedaan moet worden om iets te bereiken.
- Probeer versnellen te voorkomen, emotionele ontwikkeling is belangrijker.
- ‘Plusklas’ voor deze kinderen
- Stimuleren van oudercontacten

Oud-leerlingen

Twee oud-leerlingen waren bereid met mij in gesprek te gaan. Deze twee leerlingen hebben in hetzelfde schooljaar gezeten en zitten nu op verschillende scholen. In mijn analyse gebruik ik de vastgestelde vragen. Daarnaast vermeld ik de gegeven tips.

Deze twee interviews waren zo verschillend dat ik er voor kies om ze apart te beschrijven.

Interview oud-leerling 1:

Deze leerling geeft aan dat hij altijd mee heeft gedaan met de uitleg en verwerking van de groep maar dit niet erg vond.

Volgens hem heeft hij alleen in groep 8 extra werk gekregen (Duits) maar dat was meer om zichzelf te vermaken. Er was geen controle op en hij mocht het doen wanneer hij tijd over had. Hij geeft aan dat hij geen behoefte had aan meer extra werk of hulp. Op het voortgezet onderwijs heeft hij ook geen behoefte aan extra werk.

Tijdens mentorles (eerste jaar) is geleerd te plannen en werken met de agenda.

Interview oud-leerling 2:

Deze leerling geeft aan dat hij niet altijd mee hoefde te doen met de uitleg. De weektaak was vaak op woensdag klaar.

Er is door hem gewerkt aan extra materiaal, wat als leuk ervaren werd (meer uitdaging). Dit werd gedaan met twee andere klasgenoten. Met vragen konden ze bij elkaar terecht en ze zochten dan samen naar een oplossing. Hij vond het jammer dat het extra werk niet altijd werd nagekeken, dat fouten werden aangestreept maar niet werden besproken en dat dit extra werk niet werd beoordeeld op het rapport. De leerkracht had, volgens hem vaak geen tijd om het uit te leggen.

In het voortgezet onderwijs volgt hij de reguliere lessen en vervelt zich niet meer zoals op de basisschool. Er wordt gezocht naar extra werk.

In de mentorles is aandacht besteed aan het gebruik van agenda en het leren voor een toets.

Tip van deze leerling:

- ‘Plusklas’ had ik leuk gevonden, samen met andere kinderen die ook meer kunnen praten over bv. filosofie of biologie.
- Meer uitdaging op taalgebied.

Scholen voortgezet onderwijs

Ik heb voor mijn onderzoek contact gehad met 2 scholen voor voortgezet onderwijs. Beide scholen hebben oud-leerlingen van onze school.

School voortgezet onderwijs 1:

Alle leerlingen worden in het eerste jaar getest op intelligentie en motivatie. Hierdoor worden ook onderpresteerders gesignaleerd.

(Hoog)begaafde leerlingen die er niet in slagen hun capaciteiten om te zetten in prestaties krijgen een ‘Persoonlijk Ontwikkelings Plan’(POP)- begeleiding. Hierin worden leerlingen begeleid om zelf doelen te formuleren om hun motivatie te verhogen.

Daarnaast kunnen (hoog)begaafde leerlingen gebruik maken van het verbredingsproject. De leerlingen kiezen zelf een onderwerp en een eindresultaat en worden begeleid in hun proces.

Op dit moment is volgens de woordvoerder van deze school nog niet te zeggen of een Leonardoschool positief is voor de ontwikkeling van deze leerlingen. Er zijn geen verschillen op te merken tussen leerlingen die wel of niet in een 'plusklas' hebben gezeten.

School voortgezet onderwijs 2:

Voor leerlingen van nabij gelegen basisscholen die een IQ hebben >130 of A scores behalen op CITO toetsen van een leerjaar vooruit, heeft deze school op woensdagochtend een 'plus-klas'. Deze leerlingen worden vooral uitgedaagd op cognitief gebied. In het basisonderwijs lopen ze op dat gebied tegen grenzen aan.

Voor leerlingen van klas 1 t/m 3 van het VWO is er het project 'Perdix'. Dit biedt leerstof op een uitdagendere manier aan.

De 'plus-klas' bestaat pas twee jaar, dus over de effecten hiervan valt nog niets te zeggen. Een verklaring over de cijfers van de inspectie kon de geïnterviewde niet geven.

Bestaande materialen

Tevredenheidspelling (2009-2010)

Evaluatierapport tevredenheidspelling basisonderwijs			
	Leerlingen	Ouders	Leerkrachten
Extra mogelijkheden 'snelle' leerlingen	20% uit groep 5 ontevreden	63% tevreden	40% vindt dit een kritiekpunt
vergelijking vorige peiling	significante verbetering	significante verbetering	
aandacht voor goede prestaties		17% bovenbouw vindt dit een aandachtspunt voor onze school	

Tabel 9: resultaten tevredenheidspelling

Studiemiddag 18-01-2012

Op deze studiemiddag zijn de extra mogelijkheden voor ‘snelle’ leerlingen besproken. Er zijn ideeën gegeven ter verbetering. De ideeën die door het team als belangrijkste gezien werden, zijn:

- Verticale samenwerking
- Extra verrijkingsmateriaal/methodes
- Niet alleen bezig houden

Websites voortgezet onderwijs

Uit de website van school 1 komt duidelijk naar voren wat zij doen aan begeleiding voor (hoog)begaafde leerlingen. Er staat beschreven dat deze school van het ministerie het certificaat begaafdheidsprofielschool heeft gekregen.

Opvallend op de website van school 1 is dat ze aangeven plaatsen te reserveren voor leerlingen die hoogbegaafd zijn en onderpresteren. Op hun website geven ze tevens aan dat hoogbegaafde leerlingen tegen problemen aan kunnen lopen waar zij ze in begeleiden (leren, leren en motivatieproblemen).

De website van school 2 geeft aan dat een compleet programma (leerstof én ondersteuning én verbreding/verdieping) belangrijk is voor hun onderwijsbeleid. Op de website staat dat deze verbreding- en verdiepingsmodules vrijwillig zijn (behalve voor leerlingen die deze modules kiezen om te voldoen aan hun onderwijstijd).

Hoofdstuk 5: Conclusies

In dit hoofdstuk gebruik ik de in hoofdstuk 4 genoemde data om antwoord te geven op mijn deelvragen (hoofdstuk 3) en van daaruit op mijn hoofdvraag. Tot slot geef ik aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek ten behoeve van (hoog)begaafde leerlingen, hun ouders, leerkrachten, directie en mijzelf als aankomend interne begeleider.

Conclusie deelvragen

Wat bieden wij (hoog)begaafde kinderen momenteel op school aan?

Uit de vragenlijsten van zowel leerlingen, ouders en leerkrachten blijkt dat er gewerkt wordt met een grote verscheidenheid aan extra materialen (verdiepings- en verbredingsstof). Ook de tijd dat er aan deze materialen gewerkt wordt, is erg wisselend. Uit de vragenlijst blijkt er bij de onderbouw gebrek te zijn aan materialen. (Op de studiemiddag (18-01-2012) bleek dat ook de bovenbouw behoefte heeft aan extra materiaal.) De kinderen werken zowel samen met klasgenoten als alleen aan het extra werk. Uit de vragenlijsten van de kinderen blijkt dat ze verdeeld zijn over de voorkeur voor het wel of niet samenwerken. Duidelijk blijkt uit de vragenlijsten dat er op bovengenoemde aspecten geen eenduidigheid is binnen het team. In de tevredenheidspeiling (2009-2010) geven de leerkrachten aan ontevreden te zijn over de extra mogelijkheden voor ‘snelle’ leerlingen.

Uit de vragenlijsten van de leerkrachten blijkt dat er naast het aanbieden van extra materiaal ook gebruik gemaakt wordt van compacten van zowel leerstof als instructie van de basisstof. Dit wordt vooral gedaan bij rekenen en technisch lezen.

Leerlingen geven aan bij de meeste vakken minder uitleg te willen. Zowel ouders als leerlingen geven aan dat ze meer uitdaging willen. Uit de theorie blijkt dat (hoog)begaafde leerlingen snel van begrip zijn (Drent & Van Gerven, 2002) en dat, als je ze voortdurend ondervraagt, ze zich niet leren inspannen. Dit kan onderpresteren als gevolg hebben (Kieboom, 2004).

Ouders geven aan dat het belangrijk is om naar ieder kind apart te kijken en dat er meer aangeboden moet worden op allerlei vakgebieden ook op bv. sociale vaardigheden. Dit sluit aan bij datgene wat de leerkracht van het voortgezet onderwijs benoemt: ‘Daag ze op alle gebieden uit, niet alleen cognitief’. In de theorie komt dit ook terug in het Multifactorenmodel van Heller (1992).

Het beoordelen van dit extra werk wordt erg wisselend of niet gedaan. Ouders geven aan dat ze weinig informatie ontvangen over dit extra werk. Volgens Drent en Van Gerven (2002) wordt werk dat niet op het rapport staat door de leerling niet serieus genomen. Uit de vragenlijsten komt niet naar voren of er sprake is van procesevaluatie. De leerkracht van het voortgezet onderwijs gaf aan dat dit zeer belangrijk is, en ook Drent en Van Gerven (2002) geven aan dat ook deze leerlingen behoefte hebben aan feedback op hun manier van werken (p.78).

Hoe ervaren leerlingen, ouders en leerkrachten de begeleiding op onze school?

Opvallend hierbij is dat de leerlingen tevreden zijn, de ouders zeer tevreden en de leerkrachten ontevreden. Waar wel iedereen het over eens is, is dat er te weinig tijd en aandacht is voor deze kinderen. Uit de vragenlijst van de leerkrachten blijken maar twee leerkrachten structureel begeleiding te geven. Ouders geven aan dat het belangrijk is dat er aandacht en tijd is voor de specifieke kenmerken en problemen van (hoog)begaafde leerlingen. Dit geeft de leerkracht uit het voortgezet onderwijs ook als advies (zie hieronder de adviezen van het voortgezet onderwijs).

Opvallend is dat uit onderzoek blijkt dat activiteiten in een aparte klas of school voor hoogbegaafde leerlingen positieve effecten hebben op de ontwikkeling, maar dat maar 1 ouder en 1 kind in de vragenlijsten dit aangeeft als tip. Het voortgezet onderwijs geeft aan de effecten (nog) niet te merken.

Wat zijn de ervaringen van oud-leerlingen en ouders over de begeleiding op onze school en op het voortgezet onderwijs?

De ervaring van de ouders van oud-leerlingen is dat de begeleiding erg afhankelijk was van de leerkracht. De oud-leerlingen en hun ouders geven aan dat er weinig controle was op het extra werk. Ook was er geen begeleiding op het proces en moesten ze met vragen, hulp bij elkaar zoeken.

Op dit moment worden de geïnterviewde oud-leerlingen op het voortgezet onderwijs niet extra begeleid.

Wat biedt het voortgezet onderwijs aan begeleiding voor (hoog)begaafde leerlingen?

De twee scholen gebruiken verschillende projecten waarmee ze (hoog)begaafde leerlingen extra begeleiden. School 1 heeft een POP-begeleiding dat vooral gericht is op het verhogen van de motivatie van leerlingen. Daarnaast hebben ze een verbredingsproject dat gericht is op de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen in het proces en het aanleren van vaardigheden die ze hiervoor nodig hebben. Op de website profileren ze zich als een begaafdheidsprofielschool.

School 2 heeft een 'plus-klas' waar groep 8 kinderen een aantal keren naar toe komen om speciaal ontworpen lessen te volgen. Deze lessen zijn op brugklasniveau maar behandelen andere stof dan brugklasstof (bv. filosofie). Daarnaast hebben ze het project 'Perdix'. Dit is een manier om in de eerste drie klassen van het VWO de stof op een uitdagendere manier aan te bieden.

Zijn er adviezen vanuit het voortgezet onderwijs richting onze school, met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?

De adviezen die de betrokken scholen in het voortgezet onderwijs voor basisscholen in het algemeen hebben zijn:

- Begeleiders moet kennis hebben van (hoog)begaafde leerlingen.
- Tijdig signaleren is erg belangrijk.
- Richt je vooral op het aanleren voor de techniek van leren leren. Deze vaardigheden moeten veel leerlingen op het voortgezet onderwijs nog ontwikkelen.
- Leer ze door te zetten. Deze leerlingen ontwikkelen faalangst omdat ze niet geleerd hebben dat ze fouten mogen maken.
- Stel eisen aan deze leerlingen.
- Daag ze op alle gebieden uit, niet alleen cognitief. Denk hierbij aan meervoudige intelligentie van Gardner.
- Laat ze gebruik maken van diverse presentatietechnieken.
- Vergroot de bereikbaarheid van groep 8 leerkrachten, zodat er een goede overdracht plaats kan vinden.

De scholen konden geen specifieke adviezen geven richting onze school met betrekking tot (hoog)begaafde leerlingen.

Conclusie onderzoeksvraag

In hoofdstuk 1 heb ik mijn onderzoeksvraag vastgesteld:

- Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Het is duidelijk gebleken uit de theorie en de deelvragen dat een eenduidig antwoord hierop niet mogelijk is. Iedere leerling en dus ook iedere (hoog)begaafde leerling is uniek. Dit betekent ook dat ieder leerling een eigen aanpak nodig heeft. Toch ga ik nu, om antwoord te kunnen geven op mijn onderzoeksvraag de (hoog)begaafde leerlingen als één groep benaderen.

Wat hebben deze leerlingen nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan? En hoe voorkomen we dat ze gaan onderpresteren? Het belangrijkste is dat wij het onderwijs moeten aanpassen aan hun vermogen en behoeften. Dit betekent dat we moeten zorgen voor voldoende uitdaging. Uitdaging op cognitief gebied maar dat niet alleen. We moeten ze uitdagen op diverse gebieden. Hierbij denkend aan de begaafdheidsfactoren van Heller (hoofdstuk2) en gebruik makend van de leereigenschappen van een (hoog)begaafde leerling. Maar uitdaging alleen is niet voldoende. We moeten ze begeleiden in het proces. Ze moeten leren hóe ze moeten leren, leren door te zetten als het moeilijker wordt én leren dat ze fouten mogen maken. Dit kan alleen als het werk en het proces geëvalueerd en beoordeeld wordt. Het moet duidelijk zijn voor deze leerlingen dat het extra werk serieus genomen wordt.

Aanbevelingen

Signaleringsinstrument

Wat duidelijk uit de theorie naar voren kwam, is dat er geen eenduidige definitie is van (hoog)begaafdheid. Dit is ook iets waar de leerkrachten tegenaan liepen (wanneer praat je over (hoog)begaafde leerlingen, hoe herken je ze?). Toch zeggen de Inspectie van Onderwijs en de scholen voor voortgezet onderwijs dat het erg belangrijk is om de (hoog) begaafdheid van deze kinderen vroeg te signaleren. Er zijn diverse signaleringsinstrument hiervoor ontwikkeld. Een aanbeveling richting onze school is dan ook om op zoek te gaan naar een signaleringsinstrument voor (hoog)begaafde leerlingen waar wij als school achter kunnen staan.

Opnemen in het schoolbeleid

Bij de beantwoording van mijn deelvragen kwam duidelijk naar voren dat er binnen ons team geen eenduidigheid is:

- In het begeleiden van (hoog)begaafde leerlingen
- In het verrijkingsmateriaal
- In de hoeveelheid tijd die er aan deze materialen gewerkt wordt
- In het beoordelen van het extra werk

Hieruit blijkt dat één knelpunt dat het ministerie van Onderwijs stelt, het ad hoc aanpassen van onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen (Inspectie van het onderwijs, 2010), zeker voor onze school geldt. Het ministerie geeft daarbij ook aan dat hierdoor een fragmentarisch aanbod met onduidelijke leerlijnen en te weinig continuïteit ontstaat. Om hier verbetering in aan te brengen moet het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen in het schoolbeleid opgenomen worden.

Begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen

Indien wij als school deze kinderen een passende plaats willen bieden, moeten wij deze kinderen tijd en aandacht bieden. Deze kinderen hebben begeleiding nodig vooral gericht op het leerproces. Hiervoor zijn, volgens de leerkracht van het voortgezet onderwijs en de Inspectie van het Onderwijs, begeleiders nodig die deskundig zijn op het gebied van (hoog)begaafde leerlingen. Op dit moment ontbreekt het bij ons op school aan deskundigen op dit gebied. Ook ontbreekt het ons aan geld, om een leerkracht vrij te roosteren om deze kinderen extra begeleiding te geven. Het zal dus in de groepen moeten gebeuren. Een mogelijkheid is wel om iemand die zich specialiseert op dit gebied, een coördinerende rol te geven. Deze specialist kan de overige leerkrachten begeleiden en coachen op het gebied van (hoog)begaafde leerlingen.

Aanschaf verrijkingsmateriaal

Er wordt in elke klas gewerkt met verrijkingsmateriaal. Leerkrachten geven aan onvoldoende materialen te hebben. Ouders en de leerkracht van het voortgezet onderwijs geven aan dat dit materiaal moet zijn dat de kinderen niet alleen cognitief uitdaagt, maar ook op andere vlakken. Leerkrachten uit de onderbouw geven aan behoefte te hebben aan specifiek materiaal voor leerlingen waar de schrijf- en computervaardigheden nog ontbreken. Mijn aanbeveling is, om op zoek te gaan naar extra materiaal dat aan genoemde aspecten tegemoet komt gebruik makend van de adviezen van ouders en leerlingen.

Waardering en beoordeling verrijkingsmateriaal

Uit de interviews met de oud-leerlingen en ouders en uit de theorie blijkt het belangrijk te zijn dat verrijkingsmateriaal gewaardeerd en beoordeeld wordt. Ook het team heeft tijdens de studiemiddag aangegeven dat het niet alleen ‘een bezig houden’ moet zijn. Om (hoog)begaafde leerlingen te leren door te zetten, zullen er eisen aan hun werk gesteld moeten worden en zal dit werk gewaardeerd en beoordeeld moeten worden. Een mogelijkheid is dat op het rapport bij deze kinderen een beoordeling komt te staan voor de verrijkingsmaterialen.

Indien we bovengenoemde aanbevelingen in praktijk brengen dan hebben we als school een groot deel van de knelpunten, waar de Inspectie van Onderwijs in 2010 zich zorgen over maakte, opgevangen.

Wat kan ik vanuit mijn rol als toekomstige Interne Begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Indien we als school bereid zijn te investeren in (hoog)begaafde leerlingen wil ik mijn kennis en ervaring gebruiken om hieraan mee te werken. Ik wil mij inzetten om de aanbevelingen ten uitvoer te brengen. Dit betekent dat ik samen met de directie een (hoog)begaafdheidsprotocol opstel voor onze school, waarin de conclusies uit dit onderzoek verwerkt worden. Daarnaast zal ik mij verdiepen in het zoeken naar een goed signaleringssysteem en verrijkingsmateriaal voor (hoog)begaafde leerlingen. Hierbij gebruik makend van de tips en ideeën van ouders, leerlingen en leerkrachten, natuurlijk met inachtneming van de beschikbare gelden. In mijn rol als toekomstige Interne Begeleider wil ik mij nog meer specialiseren in (hoog)begaafde leerlingen en een coördinerende rol aannemen binnen ons team, hopen op het vertrouwen van mijn collega's, om hen te coachen en te begeleiden. Het waarderen en beoordelen van het extra werk van de (hoog)begaafde leerlingen moet besproken worden binnen het team en de rapportcommissie. Het is belangrijk dat dit op schoolniveau besloten wordt zodat we hierin één lijn hanteren.

Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk evalueer ik mijn onderzoek. Ik reflecteer op hoe het onderzoeksproces verlopen is, wat ik ervan geleerd heb en wat het voor mij betekend heeft.

Reflectie op het verloop van het onderzoek

Het was voor mij vanaf het begin al duidelijk wat het onderwerp zou zijn van mijn onderzoek. (hoog)begaafde leerlingen zijn leerlingen waar, naar mijn gevoel, te weinig aandacht en tijd aan besteed wordt in het huidige onderwijs. Ik werd hierin bevestigd door mijn collega's tijdens het opstellen van het zorgprofiel en in de uitslag van de tevredenheidsspeiling.

Het was moeilijk een goede onderzoeksvraag op te stellen. Wat wilde ik precies onderzoeken? Tijdens de bijeenkomsten met mijn 'critical friends' en Master SEN begeleidster werd mij duidelijk dat mijn zorg voor (hoog)begaafde leerlingen niet ophoudt bij het einde van de basisschool. De meeste leerlingen doorlopen de basisschool gemakkelijk en zonder grote problemen. De problemen komen, in mijn ogen, pas op het voortgezet onderwijs. Dat werd mij door deze bijeenkomsten duidelijk. Hier wilde ik wat aan doen. Dit wilde ik voorkomen. Toch wilde ik mijn onderzoek richten op de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen op onze school. Tevens was mijn doelstelling om als toekomstige IB'er aan de slag te gaan met de conclusies en aanbevelingen van mijn onderzoek. In mijn onderzoeksvraag heb ik deze drie doelstellingen weten te combineren.

De volgende stap in het onderzoek was mijzelf te verdiepen in de literatuur. Dit was voor mij een heerlijke periode. Ik vond het fijn om alles te lezen en te weten te komen over (hoog)begaafde leerlingen. Ik bleef lezen en zoeken op internet. Tot de deadline in zicht kwam om hoofdstuk 2 (theoretische onderbouwing) in te leveren. Toen bleek dat ik zoveel informatie tot mij had genomen dat het erg moeilijk was om dit in één hoofdstuk te verwerken. Dankzij de vragen van mijn critical friends en begeleidster kreeg ik inzicht in welke theorie belangrijk was voor mijn onderzoek.

De onderzoeksmethodieken uitwerken was voor mij geen probleem. Ik wist wat ik wilde gaan doen en waarom. Ook het opstellen van de vragenlijsten verliep voorspoedig. Achteraf bleek dat ik bij het opstellen van de vragenlijst voor de leerlingen mij teveel had gericht op kinderen van de bovenbouw. Met de leerlingen van de onderbouw ben ik daarom in gesprek gegaan met de vragenlijst als uitgangspunt. Hierbij heb ik gebruik gemaakt van de communicatievoorwaarden en de voorwaarden van metacommunicatie die Delfos (2009) in haar boek geeft. Het waren erg leuke gesprekken, de kinderen waren erg open en vertelde

spontaan over hun werk en waar hun interesses lagen. Ik had bewust voor vragenlijsten gekozen omdat iedereen dan anoniem kon reageren. De kans op sociaal wenselijke antwoorden dacht ik hiermee te verkleinen. Bij 6-7 jarige leerlingen is de kans op sociaal wenselijke antwoorden nog klein. Volgens Delfos (2009) gaat een kind zich vanaf 8 jaar steeds meer richten op de verwachtingen van de maatschappij. Opvallend was dat ook de oudere leerlingen en de ouders geen behoefte hadden aan anonimiteit. Als ik naar de antwoorden kijk van beide groepen heb ik niet het gevoel dat er sprake is van sociaal wenselijke antwoorden. Ik denk dat dit terug te brengen is naar het feit dat al deze mensen betrokken zijn bij het onderwerp en mij graag in dit onderzoek willen helpen zodat er extra aandacht komt voor deze leerlingen.

De interviews met de ouders van oud-leerlingen verliepen goed. Opvallend hierbij was dat de meeste ouders de term (hoog)begaafd niet wilden gebruiken. Er waren helaas maar twee oud-leerlingen bereid mij te woord te staan. Wel was het voor mijn onderzoek fijn dat deze twee oud-leerlingen, heel verschillend waren en desondanks op diverse gebieden dezelfde ervaring hadden.

Het eerste interview op een school voor voortgezet onderwijs verliep voorspoedig. De school was gespecialiseerd in (hoog)begaafde leerlingen. In dit gesprek kwam veel van wat ik in de theorie had gelezen naar voren. Helaas duurde het maken van een afspraak met de andere school voor het voortgezet onderwijs wat langer, waardoor deze plaats vond na het inleveren van de kladversie van mijn onderzoek. De geïnterviewde leerkracht van deze school die de plus-klas leidt, was vooral enthousiast om met (hoog)begaafde leerlingen te werken. Hij was hier niet in gespecialiseerd.

De data verwerken bleek minder eenvoudig. Wat schrijf je op? Mag je al keuzes maken? Met dit hoofdstuk was ik tijdens het schrijven het minst tevreden. Ik vond het erg moeilijk om hoofd- en bijzaken van elkaar te scheiden. Gelukkig begreep mijn begeleidster mijn ontevredenheid en heeft mij op weg geholpen om er voor de lezer, een interessant hoofdstuk van te maken.

Mijn leerpunten en de betekenis voor mij als professional

Aangezien dit voor mij de eerste keer was dat ik een onderzoek tot uitvoer breng, betekent dit dat elke stap, elk hoofdstuk voor mij een leermoment was.

Het verwerken van mijn onderzoek tot een meesterstuk was verre van eenvoudig. Het grootste probleem was de beperking van het aantal woorden. Ik schrijf graag vertellend en een van de eisen aan een onderzoeksverslag is om je te beperken tot de meest zakelijke tekst. Keer op

keer heb ik de tekst moeten herschrijven om hier aan te voldoen. Het is voor mij duidelijk dat het goed is dat ik dit probeer eigen te maken, omdat ik dit ook nodig heb bij het schrijven van bv. een protocol voor (hoog)begaafde leerlingen. Ik heb op dit punt nog veel te leren, maar het schrijven van dit onderzoeksverslag is een begin.

Het houden van de interviews met oud-leerlingen en de ouders verliep voorspoedig. Omdat het houden van zakelijke gesprekken met bekende mensen voor mij net zo moeilijk is als het schrijven van zakelijke teksten, dacht ik dat dit een hele opgave voor mij zou worden. Maar de vragen die ik van tevoren heb opgesteld, gaven mij houvast en boden mij de kans om telkens terug te komen tot de kern van het gesprek. Dit is dan ook een gegeven wat ik zeker meeneem bij de gesprekken die ik als toekomstige interne begeleider moet gaan voeren.

Tijdens het onderzoek heb ik regelmatig te maken gehad met tijdsdruk maar door mij te houden aan de afgesproken inleverdata van onze bijeenkomsten rond de leer- en onderzoekslijn, bleef het binnen de perken. Ik ben altijd iemand die het beste kan presteren onder tijdsdruk en een deadline nodig heeft en dat is ook bij dit onderzoek gebleken. In het begin van het jaar deed ik mijn best om niet de dingen voor mij uit te schuiven, maar op het laatst ging het toch weer mis. De angst om buiten het vertrouwde te treden, zorgde ervoor dat ik het maken van de afspraken voor de interviews bleef uitstellen. Tot het moment dat ik het niet meer uit kon stellen om mijn onderzoek op tijd af te hebben. Taken niet tot het laatst uitstellen, blijft een leerpunt voor mij.

Mijn onzekerheid waar ik tijdens deze opleiding al vaker tegen aan ben gelopen kwam vaak om de hoek kijken. Maar mijn drive, om dit onderzoek te doen en op onze school iets te kunnen betekenen voor (hoog)begaafde leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten gaf mij elke keer weer de kracht om door te gaan. Bij het begin van het onderzoek, tijdens het opstellen van de onderzoeksvraag, wilde ik er eerst niet aan toegeven dat ik mij wilde richten op het verloop van de schoolloopbaan van (hoog)begaafde leerlingen na de basisschool. Dit kwam alleen omdat ik wist dat, als ik daarvoor koos, ik buiten mijn eigen school moest gaan kijken. Door deze stap te nemen, ben ik voor mijzelf een grens over gegaan waar ik erg trots op ben. Eén van de beroepsrollen van de interne begeleider waar ik in het begin van mijn Master SEN opleiding tegenop zag, was het werken in de externe omgeving (fontysoso, 2009). Door tijdens dit onderzoek buiten mijn eigen kaders te gaan, heb ik vertrouwen gekregen dat ik ook deze rol van interne begeleider aan kan.

Nawoord

Mijn praktijkonderzoek rond het thema (hoog)begaafde leerlingen is afgerond. Ik heb er met heel veel plezier aan gewerkt. Het is een thematiek die mij na aan het hart ligt. De uitkomsten zijn voor mij eigenlijk een bevestiging van wat ik verwacht had. Maar door het vanuit diverse invalshoeken te bekijken, heeft het mij toch meer opgeleverd dan alleen deze uitkomsten. Het heeft mij als persoon en als toekomstige Interne Begeleider de zekerheid gegeven dat ik over het vermogen beschik om vanuit diverse hoeken naar een onderwerp te kijken. Maar ook de zekerheid dat ik met mijn gedachten omtrent de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen op de goede weg zit. Het is nu aan mij om hier mee verder te gaan. Met andere woorden, dit praktijkonderzoek is nog maar het begin. Ik wil mij gaan inzetten voor (hoog)begaafde leerlingen op onze school zodat zij een doorgaande lijn kunnen behouden in hun schoolloopbaan.

“Extra werk wordt niet echt begeleid, wel nagekeken af en toe”

“Ik had hem graag gelukkig gezien, en meer op zijn niveau zien presteren”.

“Haar kans komt nog wel in het vervolgonderwijs”.

Zodat deze uitspraken in de toekomst niet meer voorkomen.

Door verder te gaan met de aanbevelingen die uit dit onderzoek naar voren komen, kan en zal ik mij nog meer bekwamen in (hoog)begaafde leerlingen, in mijn toekomstige functie als Interne Begeleider en in het overwinnen van mijn onzekerheid.

In dit nawoord wil ik iedereen bedanken die aan mijn onderzoek heeft meegewerkt. Zonder hen zou ik dit onderzoek niet hebben kunnen doen. Daarnaast wil ik mijn critical friends en mijn begeleidster bedanken die mij, als ik vastliep, precies de vragen konden stellen die mij tot denken zetten en waardoor ik verder kon gaan. En als laatste wil ik mijn collega bedanken die de moeite heeft genomen mijn meesterstuk tot in de kleinste details door te nemen, zodat u nu een goed leesbaar meesterstuk in uw handen heeft.

Literatuurlijst:

Boer, G. de (CPS), Bosch-Stijns, W. (IE-Quest), Hulsbeek, M. (SLO), Molen, W. van der (Bright Kids), Stadhouders-Hamoen, L. (SLO), Steenberg-Penterman, N. (SLO) (2006). *Een goede start in het voortgezet onderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften: Continuering van het onderwijsleerproces voor kinderen met specifieke onderwijsbehoeften in de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs: Een doorgaande lijn PO – VO voor hoogbegaafde leerlingen*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies en Stichting leerplanontwikkeling.

Delfos, M.F. (2009). *Luister ie wel naar mij?: Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP.

Drent, S. & Gerven, E. van (2002). *Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Utrecht: Uitgeverij Lemma BV.

Eijl, P. van, Wientjes, H., Wolfensberger, M.V.C., & Pilot, A. (2005). Het uitdagen van talent in onderwijs. *Onderwijs in thema's*, pp. 117-156. Den Haag: Onderwijsraad.

Fontysoso (2009). *De competenties van de Interne Begeleider in een matrix*. Verkregen op 3 november, 2009, via <http://www.fontysoso.nl/ibcompetenties/matrix.html>

Gagné, F. Ph. D., (2008). *Building gifts into talents: Brief overview of the DMGT*. Verkregen op 9 januari, 2012, via <http://www.sfu.ca/~kanevsky/428/Gagne.pdf>

Gerven, E. van (2002). *Zicht op hoogbegaafdheid: handboek voor leerkrachten in het basisonderwijs*. (2de druk). Utrecht: Uitgeverij Lemma BV.

Hoogeveen, L., Hell, J. van, Mooij, T. & Verhoeven, L. (2004). *Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen: Meta-analyses en overzicht van internationaal onderzoek*. Ongepubliceerd verslag, Radboud Universiteit, Nijmegen.

Inspectie van het onderwijs (2010). *Het onderwijsaanbod aan hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Verkregen op 10 januari, 2012 via http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Actueel_publicaties/2010/Het+onderwijsaanbod+aan+hoogbegaafde+leerlingen+in+het+basisonderwijs.pdf

Janssen, T. (2011) “*Een goede presteerder is nog geen goede leerder*”. Verkregen op 8 januari, 2012, via <http://hbo-kennisbank.uvt.nl/cgi/fontys/show.cgi?fid=7749>

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2010). *Ontwikkeling door onderzoek: een handreiking voor leraren*. Baarn: ThiemeMeulenhoff.

Mönks, F. & Ypenburg, I. (1995). *Hoogbegaafde kinderen thuis en op school*. (2de druk). Alphen aan den Rijn: Samson H.D. Tjeenk Willink.

Pharos *Welkom op de website van Pharos*. Verkregen op 25 mei, 2012 via <http://www.pharosnl.nl/>

Vaughn, V.L., Feldhusen, J.F. & Asher, J.W. (1991, Spring). Meta-Analyses and Review of Research on Pull-Out Programs in Gifted Education *Gifted Child Quarterly* , 35 (2), 92-98. Verkregen op 9 januari, 2012, via [http://nagc.org/uploadedFiles/PDF/Advocacy_PDFs/pull-out%20programs%20\(GCQ%2035\(2\)\).pdf](http://nagc.org/uploadedFiles/PDF/Advocacy_PDFs/pull-out%20programs%20(GCQ%2035(2)).pdf)

Wielinga, P. (2003). *Meervoudige intelligentie*. Verkregen op 8 januari, 2012, via http://www.teamonderwijs.nl/download/actualiteit/Meervoudige_intelligentie_slim.pdf

Illustraties:

Dolder van - Kippersluis, E. (2006). *Spelenderwijs: Spelen is leren, Leren is spelen*. Verkregen op 9 januari, 2012, via <http://www.highplay4u.nl/html/scriptie.html> (figuur 4)

Gagné, F. Ph. D., (2008). *Building gifts into talents: Brief overview of the DMGT*. Verkregen op 9 januari, 2012, via <http://www.sfu.ca/~kanevsky/428/Gagne.pdf> (figuur 3)

Pharos (2012). afkomstig van initiatiefgroep Aandacht voor onderpresteren (2002). *IQ*. Verkregen op 9 januari, 2012, via <http://pharosnl.nl/menu/hoogbegaafd-nieuws/hoogbegaafdheid-artikelen/iq/> (figuur 1)

Ven, R van de. (2012). *Coaching voor hoogbegaafde volwassenen*. Verkregen op 9 januari, 2012, via <http://riannevdven.nl/hoogbegaafd/> (figuur 2)

Vragenlijst (hoog)begaafde leerlingen

Zoals je weet ben ik bezig met een onderzoek over (hoog)begaafde leerlingen.

Het doel van dit onderzoek is er achter komen wat (hoog)begaafde leerlingen nodig hebben op onze basisschool om in het voortgezet onderwijs hun schoolloopbaan in doorgaande lijn te kunnen voortzetten.

Hiervoor wil ik graag jou hulp. Daarom vraag ik of je deze vragenlijst voor mij in wilt vullen. Met deze vragenlijst wil ik een overzicht krijgen wat er momenteel al gedaan wordt voor deze leerlingen bij ons op school.

De ingevulde lijst mag je in mijn postvakje doen of per mail retour sturen

1. Hoeveel leerlingen zitten er momenteel in jouw groep waarvan jij weet (of denkt) dat ze (hoog)begaafd zijn?

.....

2. Bij welke vakgebieden compact je voor deze leerling(en) de leerstof ?

- ☐ Taal
- ☐ Rekenen
- ☐ Begrijpend lezen
- ☐ Technisch lezen
- ☐ Spelling
- ☐ Jeelo
- ☐

3. Bij welke vakgebieden compact je voor deze leerling(en) de instructie?

- ☐ Taal
- ☐ Rekenen
- ☐ Begrijpend lezen
- ☐ Technisch lezen
- ☐ Spelling
- ☐ Jeelo
- ☐

4. Van welke verrijkmateriaal (= materiaal binnen het vakgebied) heb je de laatste 2 jaar gebruik gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen)?
- ☐ Schatkist op de computer
 - ☐ Gericht ontwikkelingsmateriaal
 - ☐ Extra werkbladen voor rekenen
 - ☐ Kien
 - ☐ Somplex
 - ☐ Varia
 - ☐ Piccolo
 - ☐ Plusboekje WIG
 - ☐ 'Van alles wat' WIG
 - ☐ Ajodakt
 - ☐ Stersommen WIG
 - ☐ Rekentoppers
 - ☐
 - ☐
 - ☐
5. Van welke verbredingsmateriaal (= materiaal buiten het vakgebied) heb je de laatste 2 jaar gebruik gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen)?
- ☐ Gericht ontwikkelingsmateriaal
 - ☐ Kien
 - ☐ Piccolo
 - ☐ Varia
 - ☐ Somplex
 - ☐ Engels
 - ☐ Begrijpend lezen
 - ☐ Informatie verwerking
 - ☐ Schoolbits
 - ☐ Rekentoppers
 - ☐ Edurom
 - ☐ Webkwestie
 - ☐ Rekenweb
 - ☐ Vreemde taal
 - ☐ Aandacht voor ontwikkelpunten
 - ☐ Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)
 - ☐ Cursussen zoals bridge, schaken,.....
 - ☐
 - ☐
 - ☐

6. Hoe ziet jouw instructie er uit voor deze kinderen op het gebied van verrijking en verbredingsmaterialen?

.....

.....

.....

.....

7. Hoe ziet jouw begeleiding er uit voor deze kinderen?

- ☐ Deze kinderen werken geheel zelfstandig aan het materiaal
- ☐ Deze kinderen worden begeleid indien ze daar behoefte aan hebben
- ☐ Deze kinderen worden structureel begeleid (ingepland in rooster)
- ☐

Eventuele toelichting

.....

.....

.....

.....

8. Ben je tevreden over de manier waarop je momenteel instructie en begeleiding geeft aan deze leerlingen? Graag toelichten.

.....

.....

.....

.....

.....

9. Door wie worden de vorderingen van het extra materiaal bijgehouden?

- ☐ Deze worden niet bijgehouden
- ☐ Door leerling
- ☐ Door leerkracht
- ☐ Door leerling en leerkracht samen

Eventuele toelichting

.....

.....

.....

10. Hoe worden de resultaten geëvalueerd?

- ☐ De evaluatie vindt plaats op een vast tijdstip samen met de leerling(en)
- ☐ De evaluatie vindt mondeling plaats na inleveren van het resultaat
- ☐ De evaluatie vindt schriftelijk plaats na inleveren van het resultaat
- ☐ Er vindt geen evaluatie plaats
- ☐

Eventuele toelichting

.....

.....

.....

11. Heb je nog opmerkingen of aanvullingen?

.....

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen!

Angela

Vragenlijst ouders

Momenteel ben ik met een onderzoek bezig om er achter te komen wat leerlingen, die meer kunnen dan een gemiddelde leerling, nodig hebben op onze basisschool om in het voortgezet onderwijs hun schoolloopbaan in doorgaande lijn te kunnen voortzetten.

De leerkracht van uw kind heeft aangegeven dat uw kind meer aankan dan een gemiddelde leerling van deze leeftijd.

Hierdoor wil ik u vragen of u onderstaande vragenlijst voor mij wilt invullen.

Met deze vragenlijst wil ik een beeld krijgen wat er volgens ouders momenteel gedaan wordt voor hun zoon/dochter bij ons op school en hoe ze dit ervaren.

De ingevulde lijst mag u in mijn postvakje doen of per mail retour zenden.

Bij voorbaat dank voor de te nemen moeite.

1. Uw kind kan op leergebied meer dan een gemiddeld kind van zijn/haar leeftijd. Hij/zij begrijpt de stof sneller en heeft hiervoor minder uitleg nodig.

Hoe lang bent u hiervan op de hoogte?

.....
.....
.....
.....

2. Hoe is het contact hierover met school tot stand gekomen?

.....
.....
.....
.....

3. Bent u tevreden over de begeleiding op leergebied die uw kind op dit moment krijgt?
Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....
.....
.....
.....

4. Bent u tevreden over de begeleiding op emotioneel gebied die uw kind op dit moment krijgt?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....
.....
.....
.....

5. Kunt u een inschatting maken hoe tevreden uw kind is met de begeleiding op school?
Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....
.....
.....
.....

6. Bent u tevreden over de informatie die u krijgt m.b.t. de ontwikkeling van uw kind?
Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....
.....
.....
.....

7. Heeft u een tip voor ons met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?

.....
.....
.....
.....

8. Uw kind werkt op school met verrijkmateriaal op bepaalde vakgebieden.
Van wie heeft u dit te horen gekregen?

- ☐ Kind
- ☐ Leerkracht
- ☐ Interne begeleider
- ☐ Directeur
- ☐

9. Op welke manier heeft u dit te horen gekregen?

- ☐ Rapport
- ☐ Oudergesprek met leerkracht
- ☐ Door het meebrengen van het materiaal door het kind
- ☐ Doordat uw kind het vertelt heeft
- ☐

10. Hoe wordt u geïnformeerd over de vorderingen van uw kind op het gebied van het verrijkingsmateriaal?

- ☐ Mijn kind vertelt hierover
- ☐ Rapport
- ☐ Oudergesprekken met leerkracht
- ☐ Oudergesprekken met Interne begeleider
- ☐ Niet
- ☐

11. Bent u tevreden over de extra uitdaging die uw kind krijgt?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....

.....

.....

.....

12. Kunt u een inschatting maken hoe tevreden uw kind is met de extra uitdaging op school?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....

.....

.....

.....

13. Bent u tevreden over de informatie die u krijgt m.b.t. de verrijkingsmaterialen waar uw kind aan werkt?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

.....

Graag toelichten

.....

.....

.....

.....

14. Heeft u een tip voor ons omtrent extra materiaal voor begaafde leerlingen?

.....

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Vragenlijst leerlingen

Naast het werken in de methode boeken, werk jij ook vaak aan ander materiaal.

Ik ben erg benieuwd hoe dat bevalt en wat er misschien aan verbeterd kan worden.

Ik vind het daarom fijn dat je deze vragenlijst voor mij in wilt vullen.

Je naam hoeft er niet op te zetten. Als je klaar bent wil je dan de vragenlijst in het bakje doen dat in het keukentje staat in het lokaal van groep 6/7?

Mocht je vragen hebben dan mag je altijd naar mij toe komen.

1. Wat vind je van de verschillende vakken?
Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	Heel makkelijk	makkelijk	moeilijk	heel moeilijk
Taal				
Rekenen				
Spelling				
Begrijpend lezen				
Technisch lezen				
Jeelo				

2. Bij welk vak zou je best minder, evenveel of meer uitdaging willen?
Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	minder	evenveel	meer
Taal			
Rekenen			
Spelling			
Begrijpend lezen			
Technisch lezen			
Jeelo			

3. Bij welk vak zou je wat minder evenveel of meer uitleg willen?
Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	minder	evenveel	meer
Taal			
Rekenen			
Spelling			
Begrijpend lezen			
Technisch lezen			
Jeelo			

4. Aan welk extra materiaal, dus naast de methode, werk je op dit moment?

Je mag meerdere antwoorden geven.

- ☐ Kien
- ☐ Piccolo
- ☐ Varia
- ☐ Somplex
- ☐ Begrijpend lezen
- ☐ Informatie verwerking
- ☐ Schoolbits
- ☐ Rekentoppers
- ☐ Edurom
- ☐ Webkwestie
- ☐ Rekenweb
- ☐ Vreemde taal
- ☐ Aandacht voor ontwikkelpunten
- ☐ Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)
- ☐ Cursussen zoals bridge, schaken,.....
- ☐
- ☐
- ☐

5. Wil je het schema dat hieronder staat invullen?

Op de stippellijnen kun je zelf nog materialen invullen waar je ook mee werkt.

Materiaal	Hoe vaak per week werk je aan dit extra materiaal?	Werk je alleen of samen met andere leerlingen?	Kun je aangeven welke drie materialen je het leukste vindt?
Kien			
Piccolo			
Varia			
Somplex			
Begrijpend lezen			
Informatie verwerking			
Schoolbits			
Rekentoppers			
Edurom			
Webkwestie			
Rekenweb			
Vreemde taal			
Aandacht voor ontwikkelpunten			
Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)			
Cursussen zoals bridge, schaken,.....			
.....			
.....			
.....			

6. Als ik extra werk maak, werk ik het liefst

- ☐ alleen
- ☐ samen met klasgenoten
- ☐ samen met leerkracht
- ☐ samen met kinderen die hetzelfde niveau hebben als ik
- ☐

7. Hoe word je door de juf of meester geholpen bij het maken van dit extra werk?

.....

.....

.....

.....

8. Heb je behoefte aan meer / minder hulp van de juf of meester of ben je tevreden zoals het nu gaat?

- ☐ Veel meer
- ☐ Meer
- ☐ Ik ben tevreden
- ☐ Minder
- ☐ Veel minder

9. Hoe wordt het extra werk beoordeeld?

Je mag meerdere antwoorden geven.

- ☐ Niet
- ☐ Samen met de juf of meester praten we geregeld hoe het werk gaat
- ☐ Samen met de juf of meester praten we na afloop hoe ik er aan gewerkt heb en wat het resultaat is.
- ☐ Ik krijg een cijfer of beoordeling (zwak-matig-voldoende-ruim voldoende-goed)
- ☐ Ik beoordeel zelf mijn werk door op te schrijven of te vertellen wat ik ervan vond
- ☐ Anders nl.....
- ☐

10. Met welke materialen zou je ook willen werken?

Dit mogen materialen zijn van de lijst hierboven, maar misschien weet je zelf nog anderen.

- ☐
- ☐
- ☐

11. Heb je nog tips voor mij? Of zijn er nog andere dingen die je wilt vertellen?

- ☐
- ☐
- ☐

Bedankt dat je deze vragenlijst hebt willen invullen!

Juf Angela

Bijlage 4: Interview oud-leerlingen en hun ouders

Onderzoeksvraag:

- Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik hierin, vanuit mijn rol als interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Doel van het interview (deelvraag)

- Wat is de ervaring van ex-leerlingen en ouders over de begeleiding op onze school en die op het voortgezet onderwijs?

Vragen die ik bij de oud-leerlingen aan bod wil laten komen:

Over onze basisschool:

- Heb je altijd mee gedaan met de uitleg en verwerking van de methoden bij taal, rekenen, spelling en begrijpend lezen? En wat vond je hiervan?
- Heb je wel eens extra oefeningen gekregen uit de methoden? En wat vond je hiervan?
- Heb je ook aan extra werk gewerkt op onze basisschool naast de gebruikelijke methoden? En wat vond je hiervan?
- Werd dit extra werk ook besproken/nagekeken/beoordeeld?
- Had je meer/minder extra werk willen hebben?
- Heb je extra hulp gekregen van een leerkracht of remedial teacher?
- Had je meer/minder hulp willen hebben?

Over de middelbare school:

- Hoe is de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs verlopen? Vond je het moeilijk/makkelijk? Wat was volgens jou het grootste verschil?
- Krijg je nu op de middelbare school extra werk of extra vakken? Wat vind je hiervan? En hoe wordt dit beoordeeld?
- Krijg je extra hulp van een leerkracht of zorgcoördinator? Wat vind je hiervan?
- Zijn er dingen waar je tegen aan gelopen bent op de middelbare school wat je niet geleerd hebt op de basisschool?

Algemeen:

- Heb je tips voor ons, zodat wij kinderen beter kunnen begeleiden?

Vragen die ik bij de ouders van oud-leerlingen aan bod wil laten komen:

Over onze basisschool:

- Hoe heeft u de begeleiding van uw kind ervaren?
- Heeft u het gevoel gehad dat u voldoende op de hoogte bent gehouden?
- Bent u tevreden geweest over de extra uitdaging die uw kind gekregen heeft?
- Heeft u het gevoel gehad dat u voldoende geïnformeerd bent geweest over de extra uitdagingen die uw kind gekregen heeft?

Over de middelbare school:

- Hoe is de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs verlopen voor uw kind?
- Hoe wordt uw kind op dit moment begeleid?
- Krijgt uw kind op het voortgezet onderwijs extra uitdaging?
- Wordt u hiervan op de hoogte gehouden door school?
- Hoe verloopt de informatie overdracht?

Algemeen:

Heeft u een tip voor ons met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?

Bijlage 5: Interview Voortgezet onderwijs

Onderzoeksvraag:

- Wat hebben (hoog)begaafde kinderen op onze school nodig om een doorgaande lijn te behouden in hun schoolloopbaan en wat kan ik hierin, vanuit mijn rol als interne begeleider, voor deze kinderen en onze school betekenen?

Doel van het interview (deelvragen)

- Wat biedt het voortgezet onderwijs aan begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?
- Zijn er adviezen vanuit het voortgezet onderwijs richting onze school, met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?

Vragen die ik bij beide scholen aan bod wil laten komen:

1. Herkent de school de publicaties o.a. van de inspectie van het Onderwijs 2010, dat diverse hoogbegaafden op middelbare scholen uitvallen en onderpresteren?
2. Waaruit bestaat de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen op deze school? Wordt er extra uitdaging geboden en waaruit bestaat die?
3. Welke leerlingen komen in aanmerking voor een speciaal programma of extra begeleiding? Wordt hiervoor gebruik gemaakt van de uitslag van een intelligentie test of wordt er op een andere manier geselecteerd?
4. Worden er verschillen gemerkt tussen (hoog)begaafde leerlingen die afkomstig zijn van verschillende basisscholen b.v. basisscholen die gebruik maken van plusklassen of leerlingen van een Leonardoschool.
5. Zijn er adviezen richting onze school m.b.t. de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?
6. Hoe is de communicatie tussen onze school en deze school m.b.t. (hoog)begaafde leerlingen, worden er genoeg gegevens uitgewisseld? Kunt u hier nog verbeterpunten voor aangeven?

Vragen naar aanleiding van de schoolgids:

Specifieke vragen school 1:

(Tekst afkomstig uit schoolgids)

*Raar misschien maar waar: veel van onze leerlingen moeten **leren leren**. Op de basisschool hebben ze zich vaak niet (bijzonder)hoeven inspannen om goede resultaten te behalen. In klas 1 of 2 op het gymnasium komt dan ineens zoveel nieuws op ze af dat ze daar niet vanzelf grip op krijgen. Dat hoeft ook niet: mentoren en vakdocenten ondersteunen ze daarin.*

*Hoogbegaafde leerlingen hebben soms **last van motivatieproblemen**. Door ze individueel te begeleiden ('Persoonlijk Ontwikkelings Plan') in de onderbouw hopen we die zoveel mogelijk voor te zijn. In de bovenbouw krijgen leerlingen met motivatieproblemen groepsgewijs begeleiding.*

- Vind u dat de basisschool hier beter op moet inspelen?

U heeft speciale plaatsen voor kinderen die hoogbegaafd zijn en onderpresteren

(tekst afkomstig uit schoolgids)

Speciale toelating:

We reserveren twintig plaatsen voor leerlingen die aantoonbaar afhankelijk zijn van het speciale onderwijsaanbod van onze school. Het gaat dan om leerlingen die:

- twee jaar jonger zijn (twee keer versneld op de basisschool);
- hoogbegaafd zijn en onderpresteren;)

- Hoe herkent u deze kinderen of gebruikt u info afkomstig van basisschool/ouders?

Specifieke vragen school 2

Inspectie opbrengstkaart 2011:

Van derde leerjaar tot diploma zonder zittenblijven (HAVO 80% VWO 63%)
(Landelijk 53%-68%)

- Denkt u dat deze cijfers iets te maken kunnen hebben met vraag 1?

In de schoolgids staat bij Onderwijsontwikkeling:

De volgende begrippen zijn belangrijk voor ons onderwijsbeleid:

*Compleet programma: leerstof én ondersteuning én **verbreding/verdieping**;*

(Voor verbredingsmodules en verdiepingsmodules kunnen leerlingen zich intekenen. De meeste leerlingen doen dit vrijwillig. Alleen als je bij het kiezen van je pakket een verbredingsmodule hebt moeten kiezen om aan je onderwijstijd te voldoen ben je verplicht modules te volgen.)

- Voor welke leerlingen is deze verbreding/verdieping van toepassing en waar bestaat deze uit? (let op: misschien is deze vraag al beantwoord bij vraag 3)

Vragenlijst (hoog)begaafde leerlingen

Zoals je weet ben ik bezig met een onderzoek over (hoog)begaafde leerlingen.

Het doel van dit onderzoek is er achter komen wat (hoog)begaafde leerlingen nodig hebben op onze basisschool om in het voortgezet onderwijs hun schoolloopbaan in doorgaande lijn te kunnen voortzetten.

Hiervoor wil ik graag jou hulp. Daarom vraag ik of je deze vragenlijst voor mij in wilt vullen. Met deze vragenlijst wil ik een overzicht krijgen wat er momenteel al gedaan wordt voor deze leerlingen bij ons op school.

De ingevulde lijst mag je in mijn postvakje doen of per mail retour sturen

12. Hoeveel leerlingen zitten er momenteel in jouw groep waarvan jij weet (of denkt) dat ze (hoog)begaafd zijn?

2
2
2
2
1
1
1

13. Bij welke vakgebieden compact je voor deze leerling(en) de leerstof ?

- ☐ 1x Taal
- ☐ 4x Rekenen
- ☐ 3x Technisch lezen

14. Bij welke vakgebieden compact je voor deze leerling(en) de instructie?

- ☐ 2x Taal
- ☐ 5x Rekenen
- ☐ 1x Begrijpend lezen
- ☐ 4x Technisch lezen
- ☐ 1x Spelling

15. Van welke verdiepmaterialen (= materiaal binnen het vakgebied) heb je de laatste 2 jaar gebruik gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen)?

- ☐ 1x Schatkist op de computer
- ☐ 3x Gericht ontwikkelingsmateriaal
- ☐ 3x Extra werkbladen voor rekenen
- ☐ 5x Kien
- ☐ 4x Somplex
- ☐ 3x Varia

- ☐ 2x Piccolo
- ☐ 2x Plusboekje WIG
- ☐ 3x 'Van alles wat' WIG
- ☐ 1x Ajodakt
- ☐ 4x Stersommen WIG
- ☐ 1x Rekentoppers
- ☐ 1x Rekenweb
- ☐ 1x Humpie Dumpie (begrijpend lezen)
- ☐ 1x moeilijkere werkbladen van internet

16. Van welke verbredingsmaterialen (= materiaal buiten het vakgebied) heb je de laatste 2 jaar gebruik gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen)?

- ☐ 2x Kien
- ☐ 2x Piccolo
- ☐ 2x Varia
- ☐ 2x Somplex
- ☐ 1x Engels
- ☐ 1x Begrijpend lezen
- ☐ 1x Informatie verwerking
- ☐ 1x Schoolbits
- ☐ 1x Rekentoppers
- ☐ 1x Webkwestie
- ☐ 2x Rekenweb
- ☐ 1x Vreemde taal
- ☐ 2x Aandacht voor ontwikkelpunten
- ☐ 2x Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)
- ☐ 1x Voorlezen
- ☐ 1x Taalverwerkingsblok
- ☐ 1x Woordenschat verwerkingsblok
- ☐ 1x Extra leesopdracht gekoppeld aan presentatie, boekbespreking

17. Hoe ziet jouw instructie er uit voor deze kinderen op het gebied van verrijking en verbredingsmaterialen?

- ☐ Tijdens speciaal ingeplande tijd op het rooster nemen we alles door, check ik wat er gedaan wordt en kunnen door de leerling vragen worden gesteld en geef ik, indien nodig, instructie.
- ☐ 1x in de week plan ik tijd in om dit aan hen uit te leggen. Ook tijdens mijn vaste 'rondjes' pak ik ze mee als ze met het materiaal vastlopen.
- ☐ Doe ik niet
- ☐ 1x per week in plannen in weektaak
- ☐ Ik moet deze leerling individueel instrueren. Bij de extra leesopdracht doe ik dat in het groepje Estafettelopers.

18. Hoe ziet jouw begeleiding er uit voor deze kinderen?

- ☐ 1x Deze kinderen werken geheel zelfstandig aan het materiaal
- ☐ 5x Deze kinderen worden begeleid indien ze daar behoefte aan hebben
- ☐ 2x Deze kinderen worden structureel begeleid (ingepland in rooster)

Eventuele toelichting

- ☐ Bij 'schatkist' niveau groepjes worden ze soms meegenomen in de hoogste groep 2 groep. Soms, want ze spelen gelukkig ook nog heel graag.
- ☐ Afhankelijk van kind en stof. Kinderen worden voor Kien/Somplex 1x per week ingepland.
- ☐ 1x in de week plan ik tijd in om dit aan hen uit te leggen. Ook tijdens mijn vaste 'rondjes' pak ik ze mee als ze met het materiaal vastlopen.
- ☐ De verwerking is zelfstandig, het werk wordt nabesproken.

19. Ben je tevreden over de manier waarop je momenteel instructie en begeleiding geeft aan deze leerlingen? Graag toelichten.

- ☐ Nee, ik kom tijd en materiaal te kort, ik zou ze meer willen kunnen bieden vooral op verbreding. Maar daar ontbreekt de tijd en materialen voor.
- ☐ Ik heb het gevoel dat de kinderen 'meer' nodig hebben (ik heb het gevoel dat we ze meer 'zoet' houden), dat ik te weinig aandacht voor ze heb. Gelukkig kunnen deze kinderen heel goed zelfstandig werken, maar in het verleden heb ik ook meegemaakt dat dit soort kinderen juist niet goed om konden gaan met hun 'vrijheid' en dat ze meer gestructureerd bezig moeten kunnen zijn met meer aandacht van een leerkracht. De leerling bepaalt op bepaalde gebieden in hoge mate zelf wat hij doet. Aan de ene kant goed omdat hij zelf zijn interessegebied kan bepalen, aan de andere kant heb ik als leerkracht minder overzicht dan ik graag zou willen hebben (bijv. rekenweb).
- ☐ Nee, ik zou er graag meer tijd voor willen hebben (bespreken wat gedaan is, waar behoefte aan is).
- ☐ Nee, ik zou ze meer (tijd en aandacht) willen geven maar weet niet hoe.
- ☐ Mijn begeleiding op hun niveau bestaat eigenlijk alleen uit aanbieden van moeilijker werk en bij kring instructies/lesjes ze op hun niveau aan te spreken. Mocht er meer nodig zijn moet ik op zoek naar aangepast werk. Maar dat is nu nog niet van toepassing.
- ☐ Met deze leerling ben ik tevreden.

20. Door wie worden de vorderingen van het extra materiaal bijgehouden?

- ☐ 1x Deze worden niet bijgehouden
- ☐ 3x Door leerling
- ☐ 2x Door leerkracht
- ☐ 1x Door leerling en leerkracht samen

Eventuele toelichting

- ☐ Door de leerling en wat er 'extra' gemaakt wordt, wordt ingeleverd. Helaas heb ik weinig ruimte om te bespreken.
- ☐ De leerling houdt de 'vorderingen' (wat hij elke dag doet) bij in de klapper (maar dit zijn niet echt vorderingen). Samen bespreken we hetgeen hij gedaan heeft.
- ☐ Nakijken als iets af is en bij piccolo afkruisen op formulier.

21. Hoe worden de resultaten geëvalueerd?

- ☐ 3x De evaluatie vindt plaats op een vast tijdstip samen met de leerling(en)
- ☐ 2x De evaluatie vindt mondeling plaats na inleveren van het resultaat
- ☐ 1x De evaluatie vindt schriftelijk plaats na inleveren van het resultaat
- ☐ 1x Er vindt geen evaluatie plaats
- ☐ 1x Blijkt uit de leerlijnen t.o.v. de leeftijdslijnen in "Kijk" en uit werkjes die ze afhebben b.v. puzzel met 100 stukjes

Eventuele toelichting

- ☐ Als je je les evalueert evalueer je ook met deze kinderen. Daarna bespreek je eventueel ingeleverd werk.

22. Heb je nog opmerkingen of aanvullingen?

- ☐ In groep 3 kom ik materiaal te kort. Het ontbreken van schrijf en computervaardigheden (soms ook leesvaardigheid) is een probleem bij het zoeken van verbreding en verdieping.
- ☐ Vooral 'verbreding' moet naar mijn mening ook op heel andere gebieden kunnen worden aangeboden. Dat vereist een hele andere organisatievorm en misschien wel gespecialiseerde mensen, waardoor het binnen onze school op het moment niet gerealiseerd kan worden. Maar ik vind dat de kinderen maar beperkt kunnen verbreden.
- ☐ Moeilijk om bij 4-5-6-jarigen al van (hoog)begaafd uit te gaan. Meestal gaat het over kinderen (met behoorlijke intelligentie) met oudere broers/zussen (maar ook die hebben extra aandacht nodig). Na een tijd stabiliseert zich dit en doen ze gewoon mee met de rest.
- ☐ Ik mis materiaal voor kinderen die al echt kunnen lezen. Zo hebben we op dit moment 1 kind in de klas waar we echt voor moeten zoeken. Erg lastig om dan niet het gras voor de voeten weg te maaien voor de meester/juf van groep 3.

Bedankt voor het invullen!

Angela

Vragenlijst ouders

Momenteel ben ik met een onderzoek bezig om er achter te komen wat leerlingen, die meer kunnen dan een gemiddelde leerling, nodig hebben op onze basisschool om in het voortgezet onderwijs hun schoolloopbaan in doorgaande lijn te kunnen voortzetten.

De leerkracht van uw kind heeft aangegeven dat uw kind meer aankan dan een gemiddelde leerling van deze leeftijd.

Hierdoor wil ik u vragen of u onderstaande vragenlijst voor mij wilt invullen.

Met deze vragenlijst wil ik een beeld krijgen wat er volgens ouders momenteel gedaan wordt voor hun zoon/dochter bij ons op school en hoe ze dit ervaren.

De ingevulde lijst mag u in mijn postvakje doen of per mail retour zenden.

Bij voorbaat dank voor de te nemen moeite.

1. Uw kind kan op leergebied meer dan een gemiddeld kind van zijn/haar leeftijd. Hij/zij begrijpt de stof sneller en heeft hiervoor minder uitleg nodig.
Hoe lang bent u hiervan op de hoogte?
 - ☐ Wij weten dit sinds hij 2,5 jaar oud is. Toen is hij getest bij MEE. We zijn dus met deze wetenschap al op de basisschool gestart in groep 1.
 - ☐ Dat was in het begin van zijn lagere schooltijd, groep 2/3 ongeveer
 - ☐ Sinds hij een jaar of 2 was vermoede ik het. In groep 1 (hij zat toen op een andere basisschool) werd voor mij mijn vermoeden bevestigd. In groep 2 herkende en erkende de juf het.
 - ☐ Vanaf groep 3/4 ongeveer.
 - ☐ Op de peuterspeelzaal werd er al gezegd dat hij uitdaging nodig heeft. Op de basisschool merkten we het als ouders toen hij in groep 2 al kon lezen.
 - ☐ Dat zien we al een langere tijd, niet een precieze datum te noemen.
 - ☐ Vanaf de peuterspeelzaal, hij was drie en telde al tot 100 en kende het alfabet en onthoudt goed. Telt nu ook in het Engels tot 100 en weet veel van voetbal.....
 - ☐ Sinds de kleuterschool
 - ☐ Sinds 2 maanden
2. Hoe is het contact hierover met school tot stand gekomen?
 - ☐ Bij de inschrijving hebben we dit al gemeld. Vervolgens hebben wij vanaf groep 1 met de leerkrachten goed contact hierover gehad.
 - ☐ het werd steeds duidelijker, via voortgangsrapporten, 10 min gesprekken enz
 - ☐ Groep 1: naar aanleiding van zijn gedrag op school (hij was storend in de les) hebben de leerkracht, de IB-er en ik gesprekken gevoerd. Later koos ik (hierdoor) voor deze school. Bij aanvang heb ik met de directeur en de juf van groep 1/2 hierover gesproken.
 - ☐ Via rapportgesprekken
 - ☐ In groep 3 hebben we het voor het eerst met de leerkracht van groep 3 gehad over een groep overslaan. Dit was tijdens de ouderavond
 - ☐ In de ouderavonden hebben we het er wel eens over dat hij meer uitgedaagd mag worden. Hij is soms wat slordig en lui aan het worden omdat het hem zo makkelijk af gaat.
 - ☐ Oudergesprekken

- ☐ In het laatste oudergesprek zelf gevraagd wat er gedaan wordt met kinderen die meer/moeilijkere stof aan kunnen. Hij werkt sinds kort met Kien.
 - ☐ Via rapportgesprek
3. Bent u tevreden over de begeleiding op leergebied die uw kind op dit moment krijgt? Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)
- ☐ 8 Wij zijn heel erg tevreden over de begeleiding op school. In groep 2 is de intern begeleider ingeschakeld door de leerkracht. Die bevestigde dat hij voorliep. De leerkracht heeft toen aangepaste lesstof aangeboden. Momenteel zit hij in groep 3 en we zijn zeer tevreden over de leerkracht van groep 3! Zij past wederom de lesstof aan voor hem (compacten). Ook heeft zij bij het afnemen van de Citotoetsen door getoetst samen met de intern begeleider.
 - ☐ 8 hij zit nu eind groep 8, het word duidelijk wat minder omdat er andere dingen nu gaan spelen, kamp, eindmusical enz
 - ☐ 8 Hij krijgt extra lesstof en wordt door getest. De juf is enorm bezig om specifiek bij hem te kijken wat hem helpt. Super!
 - ☐ 8 De Juf geeft hem extra stof om te maken en houdt zich ook bezig met zijn welzijn daarin.
 - ☐ 8 Hij doet op dit moment mee met de stof van de klas. hij krijgt nu niet veel extra stof.
 - ☐ Ik weet niet precies wat hij extra krijgt boven de rekenklapper. In werkstukken en jeelo projecten besteed hij extra aandacht. Hij heeft tijd over en maakt hier gebruik van door te kletsen met zijn vrienden of treuzelen. Ook dat heeft hij nodig. En ik snap ook dat de juf hier niet altijd alle aandacht op heeft.
 - ☐ 6 wij denken dat hij meer uitgedaagd moet worden maar niet apart als andere kinderen spelen.
 - ☐ 7 Extra werk wordt niet echt begeleid, wel nagekeken af en toe.
 - ☐ 7 Hij zal best meer kunnen, maar we denken dat hij daar zelf niet altijd van overtuigd is. Hij is soms wat onzeker. Wellicht dat hij ook daarom pas net met Kien is begonnen.
4. Bent u tevreden over de begeleiding op emotioneel gebied die uw kind op dit moment krijgt? Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)
- ☐ 6 We hebben eigenlijk geen zicht op wat er aan begeleiding wordt gedaan op emotioneel gebied.
 - ☐ 10 Hij heeft een geweldige juf, die zeker altijd kijkt naar hoe het kind is en daar het beste uit probeert te halen
 - ☐ 7 De juf probeert de balans goed te vinden tussen hem extra ondersteunen enerzijds en hem zelf zijn neus te laten stoten anderzijds. Wat hij daar soms in nodig heeft is soms lastig te bieden op school, omdat je ook met andere leerkrachten te maken hebt. Het is niet iedereen gegeven om goed op zijn gedrag te reageren. Hierdoor wordt het voor hem soms onveilig.
 - ☐ 8 De juf gaf zelf aan dat hij niet lekker ging i.v.m. zijn zelfvertrouwen, ze gaat er goed mee om.
 - ☐ 9 We merkten in het begin van het schooljaar dat hij gepest werd door een paar kinderen in de klas. We hebben daar met de leerkracht over gesproken en dat heeft de leerkracht goed opgepakt. Ze probeerde hem te laten zien dat hij op een

bepaalde manier reageert en hoe hij misschien beter zou kunnen reageren. Dat heeft voor hem wel geholpen om met bepaalde kinderen om te gaan.

- ☐ Emotioneel zijn er geen problemen en is er ook geen begeleiding nodig.
- ☐ 8 geen klachten
- ☐ 8 Hij is een vrolijk kind, het gaat goed met hem.
- ☐ 8 Hij zit goed in zijn vel. T.o.v. vorig jaar is hij erg gegroeid op emotioneel gebied. Dit is zeker mede door de goede begeleiding van de leerkracht.

5. Kunt u een inschatting maken hoe tevreden uw kind is met de begeleiding op school? Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

- ☐ 8 Hij gaat graag naar school. Hij vindt de werkjes leuk en daaruit maken wij op dat hij tevreden is. Met tijden is hij minder tevreden. Dat merken we dan aan zijn gedrag. Als we dat aangegeven bij de leerkracht dan wordt het werk meestal aangepast aan zijn niveau en daarna gaat het weer beter!
- ☐ 7 Hij is wisselend, zijn klik met de leerkracht is bepalend over hoe hij zijn schooltijd ervaart. En wat hij aangeboden krijgt, kan hem soms heel boeien, maar er zijn ook dingen geweest die hij belachelijk vond (poging Spaans bv, niemand die Spaans sprak om hem er in te begeleiden)
- ☐ 7,5 Hij geeft aan dat hij zich vroeger verveelde op school, nu minder. Hierdoor heeft hij weer plezier in school. Hij worstelt wel met het gevoel van “anders zijn”, omdat andere kinderen opmerkingen maken over zijn andere lesstof.
- ☐ 8 Hij klaagt er niet over en gaat graag naar school.
- ☐ 8 Ik denk dat hij soms wel wat meer uitdaging zou willen hebben. Maar dit is ook het laatste jaar en dan ronden ze ook bepaalde zaken af in de klas en heeft hij zelf ook niet zoveel zin meer om hard te werken.
- ☐ Ook hij geeft aan dat hij wel meer kan maar ook dat hij het wel prima vindt zo. Hij heeft nu heerlijk de ruimte om zijn ‘sociale vaardigheden’ in kletsen uit te bouwen. ‘Daar verdiend mama immers haar geld mee.’ Aldus mijn zoon.
- ☐ 8 hij gaat graag naar school en vindt de leraressen aardig.
- ☐ 6 Hoor er niet echt veel over.
- ☐ 7 Hij geeft aan moeilijker werk te willen.

6. Bent u tevreden over de informatie die u krijgt m.b.t. de ontwikkeling van uw kind? Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

- ☐ 7 Het rapport geeft al heel wat informatie. Daar zijn we tevreden over. Op de 2 oudergesprekken krijgen we ook informatie. Verder eigenlijk niet. Wel kunnen we zelf altijd bij de leerkracht binnenlopen. Met de intern begeleider is zelf geen contact meer geweest in groep 3, terwijl zij wel getoetst heeft en werk met hem heeft gemaakt.
- ☐ 9 Er is altijd een open relatie tot school geweest, er kan en wordt veel besproken
- ☐ 7 De juf heeft een open communicatie naar mij toe. We hebben diverse gesprekken gevoerd en e-mails gestuurd. Ik vind het geweldig te zien dat zij zo voor mijn kind gaat! Hoewel ik wel van een vriendje van hem heb moeten vernemen dat hij extra lesstof krijgt op school. Dit had ik graag van de juf zelf gehoord (is uitgesproken). Dit zie ik echter als een incident.
- ☐ 8 Vind het prettig om te weten dat school zich bezig houdt met hoe het met mijn kind gaat en dat als er iets is dat je dat ook meteen hoort.
- ☐ 8 Er zijn op dit moment geen bijzondere ontwikkelingen, maar als er iets is krijgen we dit van de leerkracht te horen of andersom.
- ☐ 7 weinig rapporten en dus ook niet echt veel gesprekken.

- Via de rapporten, ouderavonden en persoonlijke mails worden we als iedere andere ouder op de hoogte gehouden. Dat is prima.
 - 8 Als we het niet krijgen vragen we het.
 - 7 We zouden graag geregeld op de hoogte willen worden gehouden. Ook gezien de onzekerheid van hem. Wat is het verdere plan? Hoe wordt er met hem gewerkt?
7. Heeft u een tip voor ons met betrekking tot de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen?
- Wij zouden het prettig vinden van te voren met de nieuwe leerkracht een plan van aanpak te kunnen bespreken. De huidige leerkracht zal overdracht hebben met de nieuwe leerkracht. Het zou prettig zijn als ouders hierin betrokken kunnen worden.
 - Een doel van te voren uitstippelen zou ook fijn zijn. Is het haalbaar t.z.t. een klas over te slaan, waarom wel of niet? Is dat het streven en wordt daar nu naar toe gewerkt?
 - Er zou meer uitdagingen moeten zijn, waar we bij hem tegenaan liepen en lopen is dat zijn emotionele sociale ontwikkeling niet past bij zijn leeftijd, daardoor vertoont hij regelmatig “ongewenst” gedrag. Ik had hem graag gelukkig gezien, en meer op zijn niveau zien presteren. Vaak zagen we ook dat hij ging onderpresteren doordat er a te weinig uitdagingen werden geboden en b hij mee moest draaien in de klas wat gewoon saai was voor hem
 - Spreek je verwachting duidelijk uit. Wat je wel aan gedrag wil zien i.p.v. welk ongewenst gedrag je niet wil zien.
 - Blijf benadrukken dat het kind het niet allemaal meteen precies goed hoeft te doen, dat het gaat om dat het kind het probeert. Ten gevolgen om onder stimulering te voorkomen vanwege perfectionisme bij het kind.
 - Probeer in te bouwen dat er fouten worden gemaakt, hier door leert het kind met frustraties om te gaan.
 - Typeer negatief gedrag niet (alleen) te snel “als lastig” of “vervelend”, maar kijk naar de onderliggende oorzaak.
 - Ook stimuleren anderen te helpen, maar ook eens met de “slimmeriken” iets samen te laten doen, extra taken/project/PowerPointpresentatie. Is misschien wel leuk om te laten zien dat ze iets extra’s kunnen.
 - Zorg voor voldoende extra materialen voor (hoog)begaafde kinderen zodat ze uitdaging blijven houden. Houd de sociaal-emotionele kant goed in de gaten. Wat ik jammer vond als ouder was dat we bijna geen andere keuze hadden dan een groep over te laten slaan. Bij hem is dat goed uitgekapt, maar dat is niet bij alle kinderen zo. Er zou in elke groep genoeg materiaal moeten zijn voor extra uitdaging
 - Meer tijd vanuit leerkrachten en passende uitdagingen. En ik weet dat dit financieel ook niet altijd mogelijk is. Zijn kans komt nog wel in het vervolgonderwijs.
 - Apart tijd voor vrij maken eventueel met hulp van ouders. Kinderen uitdagen als andere kinderen ook bezig zijn met werkjes en dus niet tijdens spelen. Ouders iets meegeven voor thuis.
 - Schakel evt. groepjes ouders in om eventueel extra werk te begeleiden.
 - Ga kijken bij andere scholen wat er gedaan wordt met meer begaafde kinderen.
 - Probeer een protocol te maken.
 - Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) biedt mogelijkheden tot meer inzicht in een kind.
 - Doortoetsen laat zien waar een kind precies zit. Makkelijker om niveau te bepalen.

8. Uw kind werkt op school met verrijkingsmateriaal op bepaalde vakgebieden.
Van wie heeft u dit te horen gekregen?

- ☐ 7x Kind
- ☐ 8x Leerkracht
- ☐ 1x Interne begeleider
- ☐ 1x vriendje
- ☐

9. Op welke manier heeft u dit te horen gekregen?

- ☐ 2x Rapport
- ☐ 7x Oudergesprek met leerkracht
- ☐ 6x Doordat uw kind het vertelt heeft
- ☐ 1x vertellen, en gesprekken
- ☐ 1x vriendje kwam spelen en gaf aan dat hij ook 2 boekjes wilde “net als mijn zoon”

10. Hoe wordt u geïnformeerd over de vorderingen van uw kind op het gebied van het verrijkingsmateriaal?

- ☐ 2x Rapport
- ☐ 6x Oudergesprekken met leerkracht
- ☐ 2x Niet
- ☐ 1x alle bovenstaande

11. Bent u tevreden over de extra uitdaging die uw kind krijgt?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

- ☐ 8 We zijn wel erg tevreden over het werk dat hij krijgt. Hij vindt het zelf leuk en de leerkracht doet veel moeite om werk te zoeken/kopiëren etc. Maar we hebben als ouder geen zicht op het niveau waarop ons kind werkt.
- ☐ 7 er waren klassen waar hij prima op zijn plek zat en waar er veel geboden werd wat bij hem paste en hem uitdaagde, er waren ook leerkrachten die daar minder oog voor hadden, en ... veel met zijn “storende” gedrag bezig waren. Terwijl het juist duidelijk was dat zodra hij zijn eigen ding kon doen zijn gedrag met sprongen verbeterde.
- ☐ 7 Lastig om hier precies antwoord op te geven. Het is allemaal nog vrij pril. Hij wordt nu nog verder door getest. Ik ben heel blij dat school verrijkingsmateriaal aanbiedt en goed meedenkt hoe je kunt voorkomen dat hij een klas over zou moeten slaan.
- ☐ 8 Ik ga er van uit dat als mijn kind tevreden naar school gaat dat hij genoeg aangeboden krijgt
- ☐ 7 Het had van mij meer mogen zijn
- ☐ Mag meer wat mij betreft en snap ook dat hier niet altijd de ruimte voor is.
- ☐ 5 lezen en rekenen is hij erg ver in maar wordt naar mijn idee te weinig aangeleerd.
- ☐ 7 zou wel eens iets meer willen zien over het aanbod wat het is, in rapportgesprekken een beetje summier.
- ☐ Ik denk dat er zeker nog meer mogelijk is/ er meer uit kan worden gehaald. Echter het begin is er.

12. Kunt u een inschatting maken hoe tevreden uw kind is met de extra uitdaging op school?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

- ☐ 8 Hij vindt het leuk, want hij vertelt er graag over. Van de leerkracht horen we ook dat hij graag aan het extra werk werkt. Met tijden verandert zijn gedrag en dat is vaak het signaal dat hij toe is aan wat meer uitdaging.
- ☐ 8 Hij heeft ook wel eens het gevoel gehad dat hij juist door de extra stof, of door hem uit de klas te plaatsen bij de begeleidster, straf kreeg
- ☐ 8 Hij geeft aan dat hij zich niet meer verveelt. Het lukt het beter om “stil te zijn” in de klas. Daarnaast reageren andere kinderen en de juf hierdoor beter op hem. Hij gaat weer prettiger naar school, is minder vaak verdrietig en krijgt meer zelfvertrouwen.
- ☐ 9 Hij vertelt trots dat hij extra taken krijgt! En dat hij daar blij mee is.
- ☐ 7 Hij had denk ik wat meer uitdaging willen hebben.
- ☐ Hij wil wel maar vindt het ook prima als het is zoals het is.
- ☐ 6 Hij wil graag meer doen met rekenen (cijfers) en computers.
- ☐ 7 Mijn kind vindt alles even leuk en is altijd enthousiast
- ☐ 7 Hij geeft aan wat moeilijker werk te willen.

13. Bent u tevreden over de informatie die u krijgt m.b.t. de verrijkingsmaterialen waar uw kind aan werkt?

Graag een cijfer van 1 (niet) tot 10 (zeer tevreden)

- ☐ 7 We zijn tevreden, alleen zouden we een inschatting willen krijgen van het werkelijke niveau waarop hij dan werkt nu.
- ☐ 6 vaak alleen maar basis informatie, weinig echt gezien
- ☐ 5 Misschien omdat het redelijk pril is, maar met mij is niet gecommuniceerd over de inhoud van het verrijkingsmateriaal. Dit hoor of zie ik soms van mijn zoon.
- ☐ 7 Misschien iets meer info. Maar hoeft ook niet over elk extra taak etc. informatie. Wat goed is is goed.
- ☐ 5 We hebben als ouders niet of te weinig informatie hierover gekregen
- ☐ Weet ik niet zo veel van, net als van het andere lesmateriaal. Dat is ook aan school en aan het kind. Zij moeten het samen goed hebben.
- ☐ 8 Over de info die we krijgen tevreden, maar de inhoud mag verbeterd worden (de materialen uitdagender).
- ☐ 7 Zou iets meer mogen worden betrokken af en toe in wat er precies gedaan wordt.
- ☐ 4 Weet er niet veel van. Nog niet veel extra info gehad over methode Kien.

14. Heeft u een tip voor ons omtrent extra materiaal voor begaafde leerlingen?

- ☐ We denken dat hij vooral in de breedte wordt uitgedaagd. Meer informatie over de keuzemotivatie is wel wenselijk. Als ‘leek’ denk je eerder aan uitdagen met werk van een hogere groep. Het verschil in uitdagen zouden we graag uitgelegd krijgen.
- ☐ Kijk naar elk kind, waar ligt zijn interesse, wat kan je verbreden en verdiepen, wat is er allemaal mogelijk. Elk kind is anders en zal ook andere uitdagingen nodig hebben
- ☐ Van het specifieke materiaal voel ik me onvoldoende onderlegd om daar een mening over te hebben.
- ☐ Mijn inziens is het goed als er “een klasje” zou komen (voor 1 dagdeel, bijvoorbeeld de woensdag) waarin hoogbegaafde kinderen extra uitdaging krijgen (bijvoorbeeld in de vorm van iets extra als Spaans leren ofzo). Hiermee kun je min inziens vaak voorkomen dat een kind onder gestimuleerd wordt, een klas over moet slaan of uitvalt binnen het reguliere onderwijs.

- Niet echt. Ik neem dat leerkrachten daar heel goed zelf een richting in kunnen gaan die bij het kind past. Ik ben daar nu met mijn kind tevreden over
- meer aanbieden op allerlei vakgebieden
- Zoek wat bij kinderen past, ook in de sociale vaardigheden zijn genoeg uitdagingen te zoeken als het laten interviewen van de burgemeester, uitzoeken van ... Kan wat mij betreft als extra diepgang in ieder Jeelo project. Dat kan het kind makkelijk met de juf of ouder zelf verzinnen, zonder dat het veel extra tijd hoeft te kosten.
- Geef ouders tips mee of een soort van oefenstof mijn zoon speelt met ons spelletjes die voor ouderen geadviseerd worden. Hij begrijpt snel en veel.
- Bijv. Engels. Mijn oudste dochter liep best wel achter, dus misschien vast iets spelenderwijs aanbieden? (Moet wel leuk blijven).
- Op de basisschool waar ik werk zijn kisten met extra spellen e.d. voor kinderen die méér kunnen. Mochten jullie daar een overzichtje van willen, hoor ik het graag.

NB:

Ik ben erg blij met deze school voor mijn zoon!!!

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Bijlage 8: vragenlijst leerlingen ingevuld

Vragenlijst leerlingen

Naast het werken in de methode boeken, werk jij ook vaak aan ander materiaal.

Ik ben erg benieuwd hoe dat bevalt en wat er misschien aan verbeterd kan worden.

Ik vind het daarom fijn dat je deze vragenlijst voor mij in wilt vullen.

Je naam hoeft je er niet op te zetten. Als je klaar bent wil je dan de vragenlijst in het bakje doen dat in het keukentje staat in het lokaal van groep 6/7?

Mocht je vragen hebben dan mag je altijd naar mij toe komen.

12. Wat vind je van de verschillende vakken?

Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	Heel gemakkelijk	gemakkelijk	moeilijk	heel moeilijk
Taal	x	xxxxxxx	x	
Rekenen	xxxxxxx	xxx		
Spelling	xxx	xxxx	x	
Begrijpend lezen	xxxx	xxx		
Technisch lezen	xxxxxxxxx	x		
Jeelo	xxx	xxxxxxx		
Gym			x	
Knutselen				x

13. Bij welk vak zou je best minder, evenveel of meer uitdaging willen?

Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	minder	evenveel	meer
Taal		xx	xxxxxxx
Rekenen		xxx	xxxxxxx
Spelling		xxxxx	xxx
Begrijpend lezen		xxxx	xxx
Technisch lezen	x	x	xxxxxxx (dikkere boeken)
Jeelo		xxxx	xxxx

14. Bij welk vak zou je wat minder evenveel of meer uitleg willen?
Kun je dit aangeven door middel van een kruisje?

	minder	evenveel	meer
Taal	xxx	xxxxxx	
Rekenen	xxxxxx	xx	
Spelling	xxxxx	xx	
Begrijpend lezen	xxx	xxxx	x
Technisch lezen	xxxxxxxx		
Jeelo	xxx	xxxxxx	

15. Aan welk extra materiaal, dus naast de methode, werk je op dit moment?
Je mag meerdere antwoorden geven.

- ☐ 3x Kien
- ☐ 5x Piccolo
- ☐ 4x Varia
- ☐ 5x Somplex
- ☐ 2x Begrijpend lezen
- ☐ 2x Informatie verwerking
- ☐ 3x Webkwestie
- ☐ 4x Rekenweb
- ☐ 1x Aandacht voor ontwikkelpunten
- ☐ 2x Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)
- ☐ 2x Taalboekje
- ☐ 2x Redactiesommen
- ☐ 2x Meervoudige intelligentiekaart begrijpend lezen
- ☐ 1x Hoofdrekenen op de computer
- ☐ 1x rekenklapper

16. Wil je het schema dat hieronder staat invullen?

Op de stippellijnen kun je zelf nog materialen invullen waar je ook mee werkt.

Materiaal	Hoe vaak per week werk je aan dit extra materiaal?	Werk je alleen of samen met andere leerlingen?	Kun je aangeven welke drie materialen je het leukste vindt?
Kien	1: niet zo vaak 1: 1x per week	1 samen 1 alleen	1
Piccolo	1: niet zo vaak 1: 1x per maand 1: 1x per week	4 alleen	
Varia	4: 1x per week 1: 1x per maand	5 alleen	1
Somplex	4: 1x per week	1 samen 4 alleen	2
Begrijpend lezen	3: 1x per week	1 alleen 2 samen 1 soms alleen, soms samen	1
Informatie verwerking	1: 1x in de 2 weken 1: 1x per week	2 alleen	
Webkwestie	2: 1x per week 1: 0-4x per week	2 soms alleen, soms samen	3
Rekenweb	3: 1x per week 2: 1x per week	1 samen 3 alleen	3
Werken aan presentatievormen (b.v. werkstuk, power point)	3: 1x per week 1: 1x in de 2 weken 1: 0-2x per week	4 alleen	2
Taalboekje	2: 1x per week	2: alleen	
Redactiesommen	4: 1x per week	2: alleen	
Meerv. intelligentiekaarten	2: 1x per week	1: samen	
Hoofdrekenen	2: 1x per week	1: alleen	
Rekenklapper	1: 1x per week	1: soms alleen, soms samen	

17. Als ik extra werk maak, werk ik het liefst

- ☐ 3x alleen
- ☐ 5x samen met klasgenoten
- ☐ 1x samen met kinderen die hetzelfde niveau hebben als ik
- ☐ 1x stagiaire

18. Hoe word je door de juf of meester geholpen bij het maken van dit extra werk?

- ☐ Ik krijg uitleg als ik het niet weet.
- ☐ Ik word niet veel geholpen want ik heb niet veel extra werk
- ☐ Als je een vraag hebt kun je het vragen
- ☐ De juf vertelt wat ik moet doen en als ik het niet snap legt ze het nog een keer uit.
- ☐ Als je een vraag hebt dan leggen ze het wel uit, maar ze doen het niet vaak uit zichzelf.
- ☐ Niet
- ☐ We bespreken wat we hebben gedaan die week
- ☐ Niet, veel is makkelijk, en soms gewoon vragen

19. Heb je behoefte aan meer / minder hulp van de juf of meester of ben je tevreden zoals het nu gaat?

- ☐ 1x Meer
- ☐ 7x Ik ben tevreden
- ☐ 1x Minder

20. Hoe wordt het extra werk beoordeeld?

Je mag meerdere antwoorden geven.

- ☐ 3x Niet
- ☐ 2x Samen met de juf of meester praten we geregeld hoe het werk gaat
- ☐ 2x Ik krijg een cijfer of beoordeling (zwak-matig-voldoende-ruim voldoende-goed)
- ☐ 1x Ik beoordeel zelf mijn werk door op te schrijven of te vertellen wat ik ervan vond
- ☐ 2x Ik doe het zelf
- ☐ 2x De juf/meester kijkt het na.

21. Met welke materialen zou je ook willen werken?

Dit mogen materialen zijn van de lijst hierboven, maar misschien weet je zelf nog anderen.

- ☐ Schaken (kan ik al een beetje)
- ☐ Rekenpelletjes
- ☐ 2x Computerspelletjes
- ☐ Rekenweb
- ☐ Varia
- ☐ 3x Vreemde taal
- ☐ 1x Schoolbits
- ☐ 1x redactiesommen
- ☐ 1x meervoudige intelligentiekaarten
- ☐ 1x Kien
- ☐ 1x Rekenen
- ☐ 1x routeboekje taal

- ☐ 1x estafette loper

22. Heb je nog tips voor mij? Of zijn er nog andere dingen die je wilt vertellen?

- ☐ Sommige dingen zijn wel saai, maar dan luister ik gewoon naar de meester en doe mee.
- ☐ Ik vond het goede vragen
- ☐ Als je vanuit groep 8 1x in de week naar de middelbare school mag ('plusklas')
- ☐ Meer uitdaging bij spelling
- ☐ De kleuterschool helpen

Bedankt dat je deze vragenlijst hebt willen invullen!

Juf Angela